

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

ὑπό

ΑΝΔΡ. Δ. ΚΥΡΚΙΛΙΤΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μεταξὺ τῶν φαινομένων τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν νεωτέραν οἰκονομίαν, ὅλως ἐξέχουσαν θέσιν κατέχουν ἄφ' ἑνὸς μὲν ἢ συγκέντρωσις τοῦ πλούτου, ἥτις συνετελέσθη κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, ἄφ' ἑτέρου δὲ καὶ συνεπεία ταύτης ἢ συγκέντρωσις σημαντικώτατης οἰκονομικῆς δυνάμεως εἰς τὰς χεῖρας μικροῦ ἀριθμοῦ προσώπων. Τὰ πρόσωπα ταῦτα δὲν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ κύριοι τοῦ συγκεντρουμένου πλούτου· ἀλλ' ἀπλοῖ θεματοφύλακες, τῶν ὁποίων ἢ ἀποστολὴ ἔγκειται εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν εἰς αὐτοὺς ἐμπεπιστευμένων κεφαλαίων.

Ἡ τάσις αὕτη πρὸς κεφαλαιακὴν συγκέντρωσιν καὶ πρὸς ἐπαύξησιν τῆς ἐντεῦθεν πηγαζούσης δυνάμεως εἶναι ἔκδηλος εἰς ὅλας τὰς κατὰ μέρος λειτουργίας τῆς οἰκονομίας μάλιστα δὲ εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ ναυτιλίαν. Οἱ κλάδοι ὅμως οὗτοι τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τοὺς ὁποίους παρατηρεῖται ἡ αὐξουσα συγκέντρωσις κεφαλαίων καὶ δυνάμεως, ἔχουν ὡς βᾶθρον ἐφ' οὗ θεμελιοῦνται καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ὀλοκληροῦνται, ἐν τῇ παραγωγικῇ διαδικασίᾳ, ἕτερον σημαντικώτατον παράγοντα τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος πάσης χώρας, τὰς τραπεζάς. Πρὸς αὐτὰς συρρέει τὸ ἀποταμιευόμενον χρήμα, καὶ πᾶν μὴ προσκαίρως χρησιμοποίησιμον χρηματικὸν περίσσευμα τῆς οἰκονομίας, διὰ νὰ δοθῇ ἐκ νέου ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς τὸν ἐπιχειρηματικὸν κόσμον. Ἀλλὰ ἡ δύναμις τῶν τραπεζῶν δὲν ἐξαρτᾶται καὶ μόνον ἐκ τῆς ὁσονδήποτε μεγάλης ἀλλὰ βαθμιαίως συντελουμένης ἀποταμιεύσεως. Ὁ τρόπος καθ' ὃν σήμερον διενεργοῦνται εἰς τὰς ἐξειλιγμένους χώρας αἱ συναλλαγαὶ τοῦ χρήματος καὶ τῆς πίστεως ὥπλισε τὰς τραπεζάς μὲ δύναμιν δημιουργικὴν μέσων πληρωμῆς. Δὲν θ' ἀναλύσωμεν ἐνταῦθα πῶς τοῦτο λαμβάνει χώραν. Ὅτι κυρίως πρέπει νὰ τονίσωμεν εἶναι ὅτι ἡ ὑπερτέρα αὕτη, ἐντὸς τοῦ συνόλου τῆς οἰκονομίας, δύναμις εὐρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὀλίγων σχετικῶς ἰθυνόντων τὰ τραπεζιτικὰ ἰδρύματα καὶ ἐπομένως ὡς ἐκ τῆς δεσποζούσης θέσεώς των δύνανται οὗτοι νὰ ἔχουν ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς πορείας τῆς οἰ-

κονομίας. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἡ τραπεζιτικὴ δραστηριότης ἀπέβη ἓνα εἶδος δημοσίας λειτουργίας. Εἶναι ἐπομένως ὄλως φυσικὸν ὅτι πολλαὶ χῶραι ἐπεχείρησαν ἤδη διὰ νόμων καὶ διαταγμάτων νὰ λάβουν μέτρα ρυθμιστικὰ τῶν τραπεζιτικῶν λειτουργιῶν, μάλιστα δὲ νὰ ἐπιβάλλουν σύστημα ὠργανωμένης ἐποπτείας ἐπὶ τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων. Ἐκτὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ὅπου διὰ τοῦ κρατοῦντος συστήματος τῶν Federal Reserve ὑφίσταται ἔλεγχος καὶ ἐποπτεία τῶν μετεχουσῶν τραπεζῶν καθὼς ἐπίσης καὶ εἰδικὸς ἔλεγχος τῶν λοιπῶν τραπεζῶν, καὶ ἐν Εὐρώπῃ διαρκῶς κατακτᾷ ἔδαφος καὶ εἰσάγεται ἡ ἀντίληψις περὶ κρατικῆς ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἐποπτείας. Ἡ μελέτη αὕτη πραγματεύεται εἰς τὸ κύριον μέρος αὐτῆς εἰδικῶς τὰ ἐν Εὐρώπῃ κρατοῦντα.

*
* *

Ἡ πεῖρα δυστυχῶς ἀπέδειξεν ὅτι παρὰ τὸν ἐπιβληθέντα εἰς διαφόρους χώρας ἔλεγχον καὶ γενικῶς τὴν νομοθετικὴν διαρρυθμίσειν, ἱκανὸς ἀριθμὸς ἐκ τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸν ἔλεγχον πιστωτικῶν ἰδρυμάτων δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐξασθένησιν ἢ τὴν πτώχευσιν. Θὰ ἦτο βεβαίως τολμηρὸν νὰ δεχθῆ τις, ὅτι εἰς τὴν δίνην μιᾶς οἰκονομικῆς κρίσεως ἢ ὁποία ὅπως ἡ τελευταία, ἔλαβεν ὀξυτάτην μορφήν, θὰ καθίστατο δυνατὸν νὰ ἐξουδετερωθοῦν τελείως τὰ καταστρεπτικὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα διὰ μιᾶς ὁσονδήποτε ἀρτίας νομοθετικῆς διαρρυθμίσεως.

Τοῦτο ὅμως οὐδόλως σημαίνει ἐξ ἄλλου ὅτι ὁ τραπεζιτικὸς ἔλεγχος ἀποβαίνει περιττός. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἐκ τῆς σῶφρονος καὶ συνετῆς διοικήσεως τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων δέον νὰ ἀναμένεται κυρίως ἡ καλὴ αὐτῶν σταδιοδρομία. Ἡ κρίσις ὅμως ἣτις εἰσέτι ἐπικρατεῖ ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου καθιστᾷ ἐξαιρετικῶς δυσχερῆ τὴν θέσιν τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν διευθυνόντων αὐτά. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνταθῆ ἀκόμη περισσότερο ἡ ἐπιδεξιότης, καὶ ἡ σωφροσύνη τῶν διοικούντων τὰς τραπεζάς. Ἀλλὰ εἶναι ἐπιπροσθέτως ἀναγκαῖον ὅπως σοβαρώτερος ἔλεγχος, ἐποπτεία καὶ ρύθμισις, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ πολιτεία νὰ ἔχῃ πρωτεύοντα ρόλον, ἀποτελέσουν τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης πιστωτικῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως εἰς κάθε χώραν. Τὰ τελευταῖα γεγονότα ἀπέδειξαν ὅτι οὐδὲν πρέπει νὰ ἀμεληθῆ, τὸ ὁποῖον θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς σταθερότητος τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος, τοῦτο δὲ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὅλης οἰκονομίας.

I. Νομοθετική ρύθμιση και προστασία τραπεζών και άποταμιεύσεως

1. Ανασκόπησις τῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως τῶν τραπεζῶν κατὰ τὸ παρελθόν

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς γνωστὰς περιόδους τῆς οἰκονομικῆς ἱστορίας παρατηρεῖται ἡ τάσις τῶν κυβερνήσεων τῶν διαφόρων χωρῶν ὅπως ρυθμίσουν διὰ νομοθετικῶν διατάξεων ἢ νὰ ἐποπτεύσουν ὅπωςδῆποτε τὰς τραπεζιτικὰς συναλλαγὰς. Δὲν διακρίνεται ὁμως πάντοτε σαφῶς, ἂν ὁ ἁπώτερος τῆς τοιαύτης παρεμβάσεως σκοπὸς ἦτο νὰ προστατευθοῦν τὰ συμφέροντα τοῦ κοινοῦ ἢ τὰ δημόσια συμφέροντα, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τῆς χορηγήσεως δανείων εἰς τὸ κράτος ὑπὸ τὴν τότε πολιτειακὴν του ὄψιν (πόλις—ἡγεμών) ἦσαν σημαντικῶς ἐξηρητημένα ἐκ τῶν τραπεζιτῶν.

Ἡ κρατικὴ αὕτη παρέμβασις, χαλαρὰ βεβαίως, ἐμφανίζεται οὐχ ἦττον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀκμῆς τῆς Βαβυλωνος εἰς τὴν περίφημον νομοθεσίαν τοῦ Hammurabi. Ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν κρατικῶν λειτουργιῶν ἢ τὴν παραχώρησιν εἰδικῆς ἀδείας ἐτέλουν ὠρισμένοι τραπεζιτικαὶ συναλλαγαὶ κατὰ τὴν κλασσικὴν περίοδον τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος καθὼς ἐπίσης καὶ κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν περίοδον.

Προσπάθεια ὡσαύτως νομοθετικῆς διαρρυθμίσεως τῶν συναλλαγῶν παρατηρεῖται κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐν Βενετίᾳ. Ἀργότερον ὅταν ἡ ἔκδοσις τραπεζιτικῶν γραμματίων ἐγενικεύθη σημειοῦται σοβαρωτέρα παρέμβασις τῆς πολιτείας σκοποῦσα τὴν ρύθμισιν τῆς κυκλοφορίας διὰ τῆς παραχώρησεως τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου εἰς ὠρισμένας τραπεζὰς καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως μεγαλυτέρου ἐλέγχου ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῶν ἐκδοτικῶν τραπεζῶν. Ὅσον ἀφορᾷ ὁμως τὰς τραπεζὰς καταθέσεων ἐπεκράτει κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἡ ἀντίληψις ὅτι ἀποτελοῦν μονάδας τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας, ὅπως αἱ ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ ἐπομένως ἡ δραστηριότης των δὲν θὰ ὄφειλε νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως. Ἐν τούτοις ὑφίσταντο ἐνιαχοῦ εἰδικαὶ διὰ τὰς τραπεζὰς νομοθεσίαι ὅπως ἐν Ρωσσίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Ἑνωμ. Πολιτείας Ἀμερικῆς.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰῶνος παρατηρήθησαν ὠρισμένα ἐκδηλώσεις πρὸς τραπεζιτικὴν ρύθμισιν, περιορισθεῖσαν ἐντὸς τῶν

νομοθετικῶν σωμάτων χωρῶν τινῶν, διὰ τῆς ὑποβολῆς σχεδίων νόμων ὅπως ἐν Γερμανίᾳ (1909), Δανίᾳ (1912) καὶ Ἑλβετίᾳ (1906).

2. Σύγχρονοι τάσεις πρὸς νομοθετικὴν ρύθμισιν

Τὸ ἔδαφος ὅμως διὰ μίαν σοβαρωτέραν κυβερνητικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὰ τῆς λειτουργίας τῶν τραπεζῶν, ὅπως ἐμφανίζεται αὕτη σήμερον διὰ τῶν σχετικῶν νομοθεσιῶν τῶν περισσοτέρων εὐρωπαϊκῶν καὶ ἀμερικανικῶν κρατῶν, κατέστη πρόσφορον μόνον κατόπιν τῆς μορφῆς ἣν παρουσιάζει ἡ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὠρισμένων γεγονότων. Τὰ γεγονότα ταῦτα δυνάμεθα νὰ χωρίσωμεν εἰς δύο τάξεις ἧτοι ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν τραπεζιτικῶν ὀργανισμῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰς συνεπεῖα τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως ἐκδηλωθείσας διαταραχὰς ἐντὸς τῶν διαφόρων τραπεζιτικῶν συστημάτων.

Οὕτω βλέπομεν ὅτι ἡ δραστηριότης τῶν τραπεζῶν ἀνεπτύχθη σημαντικώτατα μεταπολεμικῶς, οἱ δεσμοὶ δὲ αὐτῶν πρὸς τὸ ἀποταμιεῦον κοινὸν ηὐξήθησαν εἰς μεγάλον βαθμὸν. Ἡ πολιτικὴ ἐξ ἄλλου τῆς συγκεντρώσεως ἀνέδειξε μεγάλα τραπεζικὰ ἰδρύματα μὲ πληθὺν συμφερόντων, μεγίστην πελατείαν καὶ πολυποίκilon διεξόδους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν (1).

Κρίσις Τραπεζῶν. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐξ ἄλλου εἰκοσαετίαν αἱ οἰκονομικαὶ καὶ νομισματικαὶ κρίσεις ἔπληξαν σχεδὸν συνεχῶς καὶ ἀλληλοδιαδόχως τὰς διαφόρους οἰκονομίας ἀποκορυφούμεναι εἰς τὰς διεθνεῖς κρίσεις τῶν ἐτῶν 1920 - 21 καὶ 1929 - 31. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μεγάλων αὐτῶν κρίσεων ὑπέστησαν σοβαρώτατον κλονισμὸν τὰ τραπεζικὰ συστήματα διαφόρων χωρῶν

1. Εἰς τὴν εἰσηγητικὴν ἔκθεσιν τοῦ Βελγικοῦ νόμου τῆς 9 Ἰουλίου 1935 ἐπὶ τοῦ «ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν καὶ τῆς ἐκδόσεως τίτλων» ἀνευρίσκεται ἐκτενὴς περιγραφή τῶν λόγων οἵτινες ἐπέβαλον τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τῶν τραπεζῶν ἐν Βελγίῳ. Μεταξὺ ἄλλων ἀναγράφονται καὶ τὰ ἐξῆς ἐνδεικτικά: «Les événements de l'après guerre, l'expansion démesurée des entreprises et des credits, puis une crise de fonctionnement, profonde au point de mettre en péril des éléments importants de l'armature bancaire, ont démontré la nécessité d'une revision de la structure des banques» «Les devoirs qu'une pareille situation impose à l'Etat sont encore augmentés par l'importance accrue des banques dans l'économie générale. Leur rôle a grandi à ce point que tout ébranlement sérieux d'une banque de dépôts de quelque envergure a des répercussions immédiates et d'une portée souvent imprévisible sur l'économie de tout un pays». Ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα εἶναι συντεταγμένοι αἱ εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις τῶν νεωτέρων τραπεζιτικῶν νομοθεσιῶν καὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν.

καὶ δὴ ἐκεῖ ὅπου ὑπὸ τὸ κράτος προγενεστέρου πληθωρισμοῦ εἶχον ἀναπτυχθῆ ἐπισφαλεῖς ἐπιχειρήσεις βιομηχανικαὶ καὶ ἄλλαι πρὸς τὰς ὁποίας αἱ Τράπεζαι εἶχον προβῆ εἰς ὑπερμέτρους χρηματικὰς χορηγήσεις. Αἱ κυβερνήσεις εὐρέθησαν οὕτως ἐνώπιον τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης νὰ βοηθήσουν τὰ κλονιζόμενα πιστωτικὰ ἰδρύματα πρὸς ἀποφυγὴν ἔτι μεγαλυτέρων κλονισμῶν ὀλοκλήρου τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος (1). Εἰς πλείστας χώρας ἐψηφίσθησαν προστατευτικὰ μέτρα διὰ τῶν ὁποίων τὸ κράτος ἀνελάμβανε μέρος τῶν ζημιῶν τῶν Τραπεζῶν, ἢ παρεῖχε τὴν ἐγγύησίν του διὰ τὴν σύναψιν δανείων ἢ συμμετεῖχεν εἰς τὴν ἔκδοσιν νέων κεφαλαίων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ὑπὸ τῆς κρίσεως ἐπηρεασθέντων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων.

Προστασία Τραπεζῶν. Ἀρχικῶς, μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ 1920-21 ἡ κρατικὴ ἐνίσχυσις ἐναντι τῶν Τραπεζῶν, ἐμφανίζεται εἰς τὰς σκανδιναυικὰς χώρας—Δανίαν, Σουηδίαν, Νορβηγίαν. Ἀνάλογα μέτρα προστασίας ἐλήφθησαν ἀργότερον ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ὅπως τῆς Γαλλίας, Τσεχοσλοβακίας, Γερμανίας, Ἰταλίας, Αὐστρίας, Βελγίου, Ἑλβετίας κ. ἄ.

Τὰ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀνωτέρω συνθηκῶν λαμβανόμενα ἐκάστοτε προστατευτικὰ διὰ τὰ τραπεζικὰ ἰδρύματα μέτρα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπεδιώκετο ἡ προστασία τῆς μικρᾶς ἰδίως ἀποταμιεύσεως συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς ἀντιλήψεως, ὅτι ἐπιβάλλεται οὐχὶ ἢ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν προτέρων, διὰ καταλλήλου νομοθετικῆς ἐπεμβάσεως ρύθμισις τῶν τραπεζικῶν λειτουργιῶν, οὕτως ὥστε νὰ προλαμβάνωνται καὶ περιορίζωνται κατὰ τὸ δυνατόν οἱ ἀπειλοῦντες τὸ ἀποταμιεῦον κοινὸν κίνδυνοι ἐκ μιᾶς ριψοκινδύνου τῶν τραπεζῶν πολιτικῆς. Ἀνευρίσκομεν οὕτως εἰς τὴν πρόθεσιν τῶν κυβερνήσεων τῶν διαφόρων χωρῶν ὅπως προστατεύουν τὴν ἀποταμίευσιν, τὸ κυριώτερον κίνητρον τῆς θεσπίσεως τραπεζικῶν νόμων κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν. Ὅφειλομεν οὐχ ἦττον νὰ προσθέσωμεν ὅτι καὶ ἄλλοι σκοποὶ ὑπεκίνησαν, κατὰ δεύτερον λόγον, τὴν κρατικὴν παρέμβασιν. Τοιοῦτοι εἶναι ἐ. π. ἡ προσπάθεια μιᾶς ἐλλόγου (rationnelle) ὀργανώσεως τῆς τραπεζικῆς δράσεως, ἡ ἐξουδετέρωσις μιᾶς ὑπερμέτρου καὶ δυσαναλόγου πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀνα-

1. Βλ. σχετικῶς εἰς «Banques Commerciales 1925—1933» S. D. N. Genève 1934 σελ. 47 κεφ. Intervention de l'État dans le domaine des Banques Commerciales.

πτύξεως τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος, ὁ ἔλεγχος τῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν τοποθετήσεως κεφαλαίων τῆς χώρας καὶ γενικῶς ἢ προσπάθεια προσαρμογῆς καὶ συμμορφώσεως τῶν λειτουργιῶν τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος πρὸς τὴν γενικωτέραν οἰκονομικὴν πολιτικὴν τῶν νεωτέρων κρατῶν (1).

II. Μορφή τῶν τραπεζιτικῶν νομοθεσιῶν

Ἄνωτέρω εἶδομεν τὸ γενικὸν πνεῦμα τὸ διέπον τὰς συγχρόνους περὶ τραπεζῶν νομοθεσίας. Ἡ μορφή ἐν τούτοις τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἐκάστη νομοθεσία εἶναι διάφορος ἐπηρεαζομένη ἀπὸ τὰς εἰδικωτέρας τραπεζικὰς συνθήκας ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ὀργάνωσιν τῆς πίστεως γενικῶς, τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ ρυθμίζῃ. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔκτασιν τῶν νομοθετουμένων θεμάτων εὐρισκόμεθα ὅτὲ μὲν ἔναντι νομοθεσιῶν εἰσερχομένων μέχρι καὶ τῶν μικροτέρων λεπτομερειῶν, ὅτὲ δὲ ἔναντι νομοθεσιῶν περιλαμβανουσῶν γενικωτάτας βασικὰς διατάξεις. Αἱ τελευταῖαι προβλέπουν συνήθως ὅτι αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχετικοῦ νόμου θὰ καθορίζωνται ὑπὸ ἐκτελεστικῶν διαταγμάτων τῆς κυβερνήσεως ἢ κανονισμῶν συντασσομένων ὑπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ ἰδρύματος ἢ ἄλλου εἰδικοῦ ὀργάνου.

Εἰδικώτερον ἐν σχέσει πρὸς τὸν τρόπον καὶ ἀρμοδιότητα τοῦ ἀσκουμένου ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἐλέγχου θὰ εἶχε τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἄλλαι τῶν νομοθεσιῶν ἀναθέτουν τοῦτον εἰς δημόσια ὄργανα (ἐπιθεωρητὰς Τραπεζῶν—Κεντρικὴν Τράπεζαν) ἄλλαι δὲ προβλέπουν τὴν συγκρότησιν εἰδικοῦ σώματος, ἐκ προσώπων ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ἰδρυμάτων, καθιερουμένου τοιοῦτοτρόπως εἴδους συλλογικοῦ καὶ ἀμοιβαίου ἐλέγχου. Ἡ περαιτέρω ἔρευνα ἐπὶ τῶν διαφόρων τραπεζικῶν νομοθεσιῶν θὰ γίνῃ κατὰ τὴν τάξιν τῶν κυριωτέρων νομοθετηθέντων θεμάτων, θὰ ἐπιδιώξωμεν δὲ νὰ ἀνεύρωμεν τὰς ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἐπικρατούσας τάσεις, αἵτινες ἀνακύπτουν ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀνὰ τὰς διαφόρους χώρας θεσπισθεισῶν σχετικῶν νομοθετικῶν διατάξεων.

III. Ἄδεια ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἄλλων θεμάτων ἐνδιαφέρει νὰ γνωρίσωμεν τὰς προϋποθέσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας εἶναι δυ-

1. Βλ. «La Réglementation et le contrôle des Banques» B. Chlepner εἰς *Revue Économique Internationale*, Avril 1935 σελ. 34—36.

νατή, εἰς χώρας ἔνθα ὑφίσταται σχετικὴ νομοθεσία, ἢ ἄσκησις τοῦ τραπεζιτικοῦ ἐπαγγέλματος. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι πολλαὶ νομοθεσίαι εἰσέρχονται εἰς ἐννοιολογικὸν καθορισμὸν τῶν ὄρων «τράπεζα» ἢ «τραπεζίτης» ποιούμεναι διάκρισιν καὶ ὑποδιαίρουσαι τὰς διαφόρους κατηγορίας τῶν περὶ τὰς χρηματικὰς συναλλαγὰς ἀσχολουμένων ὅπως περίπου τοῦτο γίνεται εἰς τὰ διάφορα ἐγχειρίδια τὰ ἔχοντα ὡς θέμα τὰς τραπεζὰς καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς πίστεως. (Βουλγαρία ⁽¹⁾, Πολωνία ⁽²⁾, Ρουμανία ⁽³⁾).

Γενικῶς παρατηροῦμεν, ὅτι προκειμένου περὶ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ τραπεζίτου θεσπίζονται διατάξεις, διὰ τῶν ὁποίων ἢ προηγουμένη ἐξουσιοδότησις, ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἢ τοῦ εἰδικοῦ διὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος ὀργάνου, εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ τραπεζιτικοῦ ἐπαγγέλματος (Βουλγαρία, Πολωνία, Γερμανία, Ρουμανία, Αὐστρία).

Ἡ ἐξουσιοδότησις πολλάκις ἀφορᾷ μόνον εἰς τὸ δικαίωμα τῆς ἀποδοχῆς καταθέσεων, τῆς διεξαγωγῆς τῶν λοιπῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν ἀφιεμένης ἐλευθέρας.

Ἡ ἄδεια εἰδικῶς ἀποδοχῆς καταθέσεων ἢ γενικῶς τῆς διεξαγωγῆς τραπεζικῶν συναλλαγῶν εἶναι κατὰ τινὰς νομοθεσίας (Βουλγαρικὴν, Ρουμανικὴν, Τουρκικὴν) ἀπαραίτητος διὰ τραπεζικὰς ἐταιρείας διαφόρων τύπων. Ἄλλαι πάλιν νομοθεσίαι ὅπως ἢ τῆς Νορβηγίας καὶ Δανίας ὀρίζουν ὅτι αἱ τραπεζικαὶ ἐργασίαι χαρακτηριζόμεναι διὰ τῆς ἀποδοχῆς καταθέσεων δὲν δύνανται νὰ διεξάγωνται εἰμὴ μόνον ὑπὸ ἀνωνύμων ἐταιρειῶν.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς γενικῶς καθιερουμένης ἀρχῆς, ὅπως ἢ ἴδρυσις καὶ λειτουργία τραπεζικῶν ἐπιχειρήσεων ἤρτηται ἐκ τῆς κυβερνητικῆς ἐξουσιοδοτήσεως εἰς πολλὰς νομοθεσίας θεσπίζεται ἐκ παραλλήλου ἢ ἀναγκαιότης τῆς κρατικῆς ἀδείας προκειμένου περὶ τῆς καθ' οἷονδῆποτε τρόπου ἐπεκτάσεως ἢ μεταβολῆς τῆς καταστάσεως τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων ⁽⁴⁾. Οὕτως ὀρίζεται ὅτι

1. Ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου «περὶ πρόστασις τῶν καταθέσεων ἐν Βουλγαρία».

2. Ἄρθρ. 1—3 τοῦ νόμου «περὶ τραπεζῶν».

3. Ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου «περὶ ὀργανώσεως καὶ ρυθμίσεως τῶν τραπεζικῶν συναλλαγῶν».

4. Τοιαύτας διατάξεις περιλαμβάνουν: Ὁ Γερμανικὸς νόμος (ἄρθρ. 3—6) ὁ Δανικὸς νόμος (ἄρθρ. 4—5) ὁ Αὐστριακὸς νόμος (ἄρθρ. 3) ὁ Βελγικὸς νόμος (ἄρθρ. 4) ὁ Ρουμανικὸς νόμος (ἄρθρ. 15—16) ὁ Νορβηγικὸς νόμος (ἄρθρ. 7) ὁ Πολωνικὸς νόμος (ἄρθρ. 22—23).

διὰ τὴν ἴδρυσιν ὑποκαταστήματος, τὴν μεταφορὰν τῆς Ἐδρας τῆς τραπεζιτικῆς ἐπιχειρήσεως, τὴν συγχώνευσιν, ἀπαιτεῖται εἰδικὴ πρὸς τοῦτο ἄδεια τῆς κυβερνήσεως.

Ἡ ἑλληνικὴ περὶ ἄνωνύμων ἐταιρειῶν καὶ τραπεζῶν νομοθεσία (νομ. 5076 ἄρθρ. 10—12) δὲν προβλέπει εἰδικὴν ἐξουσιοδότησιν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ τραπεζιτικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἡ σύστασις τραπεζῆς ἢ ἡ ἴδρυσις ὑποκαταστημάτων ἀφίεται ἐλευθέρα μὲ μόνον τὸν περιορισμόν, ὅτι ἡ μορφή ὑπὸ τὴν ὁποίαν δύναται νὰ λειτουργῇ τοιαύτη ἐπιχείρησις εἶναι ἢ τῆς ἄνωνύμου ἐταιρείας. Ἡ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἢ ἐταιρειῶν ἄλλου τύπου χρησιμοποίησις τῆς λέξεως «τράπεζα» ἢ «τραπεζίτης» ἀπαγορεύεται. Ἐπίσης ἐκτὸς τοῦ γενικωτάτου χαρακτηρισμοῦ ὅτι «τράπεζαι εἶναι αἱ ἐπιχειρήσεις, αἵτινες ἀνεξαρτήτως ἐτέρου σκοποῦ αὐτῶν δέχονται κατ' ἐπάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ἢ ἄλλων ἀξιῶν» δὲν γίνεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἄλλη διάκρισις ἢ ὑποδιαίρεσις τῶν τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ὑπὸ μορφήν ἄνωνύμου ἐταιρείας τραπεζῶν, καταθέσεις ὡσαύτως δέχονται καὶ νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου ἢ κοινωφελῆ ἰδρύματα δι' εἰδικῶν νόμων ἐξουσιοδοτούμενα. Τὰ νομικὰ ταῦτα πρόσωπα καὶ ἰδρύματα δὲν ὑπόκεινται εἰς τὰς εἰδικὰς περὶ τραπεζῶν διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθρ. 18).

*
* *

Διὰ τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων διατάξεων ἐπιδιώκονται κατὰ βάσιν δύο τινά. Πρῶτον : νὰ τεθῆ ὑπὸ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀρμοδίων κυβερνητικῶν ἀρχῶν κάθε κίνησις πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος εἴτε διὰ τῆς ἰδρύσεως νέων τραπεζῶν εἴτε διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ὑποκαταστημάτων τῶν ἤδη λειτουργουσῶν, ἥτις ἐπέκτασις δυνατὸν, ὡς πολλάκις συνέβη κατὰ τὸ παρελθόν, νὰ εἶναι δυσανάλογος πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ὅλην διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι δυνατὸν νὰ προληφθῆ ἢ ἴδρυσις θνησιγενῶν τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων τῶν ὁποίων ἢ μέλλουσα κατάρρευσις θὰ ἔχη δυσμενεῖς συνεπείας ἐπὶ τῶν ἐν γένει συνθηκῶν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Δεύτερον δέ, νὰ περιορισθῆ ἡ ἐνιαχοῦ ἐκδηλουμένη τάσις πρὸς συγχωνεύσεις, ἢ ὁποία ἔχει μὲν ὡς πρὸς τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, ἀποβαίνει ὅμως ἔστιν ὅτε πιεστικὴ διὰ τὸν συναλλασσόμενον κόσμον ὡς ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ μεταξὺ τῶν τραπεζῶν συναγωνισμοῦ ὅστις θὰ ἐπακολουθήσῃ.

IV. Φερεγγυότης.

Εἰς τὰς διαφόρους περὶ τραπεζῶν νομοθεσίας συναντῶμεν διατάξεις διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται νὰ ἐξασφαλισθῇ τὸ μέγιστον τῆς τραπεζιτικῆς φερεγγυότητος καὶ τοῦτο πρὸς καλλιτέραν δυνατὴν ἐξασφάλισιν τῶν παρὰ ταῖς τραπεζαῖς συγκεντρουμένων ἀποταμιευμάτων. Αἱ γενικαὶ κατευθύνσεις τὰς ὁποίας αἱ νομοθεσίαι ἀκολουθοῦν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δύνανται νὰ συνοψισθοῦν εἰς τὰ ἑξῆς :

α) Θέσπισις διατάξεων διὰ τῶν ὁποίων περιορίζεται ἢ ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ἀνάληψις ὑπερμέτρων ὑποχρεώσεων. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ καθορισμοῦ ἀνωτάτου ὄριου σχέσεως τοῦ συνόλου τῶν καταθέσεων ἢ τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων πρὸς τὸ σύνολον τῶν καταβεβλημένων κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς πλέον τῶν ἀποθεματικῶν. Οὕτω τίθενται διατάξεις κατὰ τὰς ὁποίας τὸ τὸ σύνολον τῶν ὑποχρεώσεων δὲν δύνανται νὰ ὑπερβαίνῃ πολλαπλάσιόν τι τῶν κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς. Τὸ ἀνώτατον ὄριον εἴτε ἀναγράφεται ἐν τῷ νόμῳ, ὅπως συμβαίνει μὲ τὰς πλείστας τῶν νομοθεσιῶν, εἴτε ὀρίζεται διὰ τοῦ νόμου, ὅτι περὶ αὐτοῦ θὰ ἀποφασίζῃ τὸ ὄργανον ἐλέγχου (Γερμανία) ἢ ἄλλο ἐκτελεστικὸν διάταγμα (Ἑλβετία). Διὰ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ τρόπου ἐπιτυγχάνεται ἐλαστικότης τις, καθόσον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀυξομειοῦται τὸ ἀνώτατον ὄριον ἀποδοχῆς καταθέσεων.

β) Καθορίζεται νομοθετικῶς τὸ ἐλάχιστον ὄριον τοῦ καταβεβλημένου κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον δύνανται νὰ ἔχῃ μία Τράπεζα. Τοῦτο δύνανται νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ δι' ὅλας τὰς Τραπεζὰς τῆς ἐπικρατείας. Ἄλλοτε ὅμως δύνανται νὰ εἶναι διάφορον ἀναλόγως τοῦ οἰκονομικοῦ κέντρου ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ἔνθα ἡ τράπεζα διεξάγει τὰς ἐργασίας της.

γ) Τίθενται ἐπίσης εἰς πολλὰς νομοθεσίας διατάξεις διὰ τῶν ὁποίων ὁ σχηματισμὸς ἀποθεματικῶν ἐκ τῶν ἐτησίων κερδῶν ἐπιβάλλεται διὰ ποσοστῶν μεγαλυτέρων καὶ εἰς χρονικὸν διάστημα βραχύτερον ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ γενικῶς διὰ τὰς λοιπὰς ἀνωτύμους ἐταιρείας ἰσχύοντα.

Αἱ εἰς τὰς διαφόρους νομοθεσίας θεσπισθεῖσαι ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω πνεῦμα διατάξεις, παρουσιάζονται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὡς ἑξῆς:

Ἐλάχιστον ὄριον κεφαλαίου διὰ τὰς ἰδρυομένας Τραπεζὰς ἔχει ὀρισθῆναι: Ἐν Βελγίῳ εἰς 10 ἑκατ. φρ. Βελγ., ἐν Βουλγαρίᾳ

10—30 ἑκατ. Levas (ἀναλόγως τῆς περιφερείας ὅπου ἐδρεύει ἡ τράπεζα), ἐν Πολωνίᾳ 2,5—10 ἑκατ. ζλότου (ἀναλόγως περιφερείας), ἐν Ρουμανίᾳ 4—40 ἑκατ. Λεΐ (ἀναλόγως περιφερείας), ἐν Τουρκίᾳ 50 χιλ.—1 ἑκατ. Λ. Τουρκίας (ἀναλόγως περιφερείας), ἐν Νορβηγίᾳ 100 χιλ. κορ., ἐν Δανίᾳ 300 χιλ. κορ.

Ἡ σχέσις συνόλου καταθέσεων ἢ συνόλου ὑποχρεώσεων πρὸς καταβεβλημένα κεφάλαια καὶ ἀποθεματικά ἔχει ὀρισθῆ ὡς ἑξῆς : ἐν Βουλγαρίᾳ ὀκταπλάσιον (καταθέσεις), ἐν Ἰσπανίᾳ 10πλάσιον (καταθέσεις σύν. τρεχ. λ/σμοί), ἐν Πολωνίᾳ τριπλάσιον (καταθέσεις), ἐν Ἰταλίᾳ τὸ 20πλάσιον (ὑποχρεώσεις), ἐν Ρουμανίᾳ τριπλάσιον διὰ καταθέσεις καὶ δεκαπλάσιον διὰ σύνολον ὑποχρεώσεων, ἐν Τουρκίᾳ τριπλάσιον ὅταν τὰ κεφάλαια φθάνουν μέχρι 500 χιλ. Λιρῶν Τουρκ. πενταπλάσιον δὲ ὅταν ὑπερβαίνουν τὰς 500 χιλ. Λ. Τουρκ., ἐν Νορβηγίᾳ καὶ Δανίᾳ τὸ δεκαπλάσιον (σύνολον ὑποχρεώσεων). Ἐν Σουηδίᾳ πενταπλάσιον ἕως ὀκταπλάσιον, ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τῶν κεφαλαίων τῆς τραπεζῆς. Ἐν Ἑλβετίᾳ διὰ μὲν τὰς τραπεζὰς τῶν καντονίων καὶ τὰς συνεργατικὰς τραπεζὰς ἀπεριορίστου εὐθύνης ἢ σχέσις ὑποχρεώσεων πρὸς τὰ ἴδια κεφάλαια ὠρίσθη εἰς τὸ 20πλάσιον, διὰ δὲ τὰς λοιπὰς τραπεζὰς εἰς 20πλάσιον μὲν ἐφόσον αἱ ὑποχρεώσεις καλύπτονται δι' ὑποθηκῶν ἢ ὁμολογιῶν τῆς ὁμοσπονδίας, τῶν καντονίων ἢ τῶν ὁμοσπονδιακῶν σιδηροδρόμων, εἰς τὸ δεκαπλάσιον δὲ διὰ τὰς λοιπὰς ὑποχρεώσεις.

Ἐν Γερμανίᾳ ὁ νόμος ἐξουσιοδοτεῖ τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐποπτείας νὰ καθορίσῃ τὴν ἐν λόγῳ σχέσιν διὰ τοὺς διαφόρους τύπους τραπεζῶν καθὼς καὶ διὰ ἀτομικὰς τραπεζικὰς ἐπιχειρήσεις. Ὁ νόμος ὀρίζει ἀπλῶς ὅτι αἱ ὑποχρεώσεις δύνανται νὰ φθάσουν τοῦλάχιστον τὸ πενταπλάσιον τῶν ἰδίων κεφαλαίων. Διὰ καθορισμὸν ὅμως τῆς ἀναλογίας ταύτης προαφαιρεῖται κατὰ τὸν νόμον ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ἀμέσως ρευστοποιήσιμον ἐνεργητικὸν τῆς Τραπεζῆς.

Περὶ τοῦ μεγέθους τῶν κεφαλαίων τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ τραπεζῶν ἀποφαίνεται τὸ ἀνώτερον τραπεζικὸν Συμβούλιον τῆς χώρας λαμβάνον ὑπ' ὄψει τὴν περιφέρειαν ἔνθα ἐδρεύει ἡ τράπεζα.

Ἐν Βελγίῳ ὡσαύτως ὁ καθορισμὸς τῆς μεταξὺ κεφαλαίων καὶ ἀποθεματικῶν ἀναλογίας πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῶν τραπεζῶν ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τραπεζικὴν ἐπιτροπὴν, ἣτις συντάσσει σχετικὸν κανονισμόν.

Ὁ ἑλληνικὸς νόμος (ἄρθρ. 43) ὀρίζει εἰς 15 ἑκατομ. δραχμῶν τὸ ἐλάχιστον μετοχικὸν κεφάλαιον τῶν νεοῖδρυομένων Τραπεζῶν.

Προκειμένου περί τῶν ἤδη λειτουργουσῶν τραπεζῶν συνυπολογίζονται εἰς τὸ ἄνωτέρω ὄριον καὶ τ' ἀποθεματικὰ αὐτῶν. Τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον τῶν τραπεζῶν δέον νὰ καταβάληται ἐξ ὀλοκλήρου τοῖς μετρητοῖς παρὰ τῆ Τραπεζῆ τῆς Ἑλλάδος, ἀναλαμβάνονμενον μετὰ τὴν σύστασιν τῆς τραπεζῆς.

Ἐν τῷ νόμῳ ἐπιτρέπεται εἰς πόλεις μὲ πληθυσμὸν κάτω τῶν 25.000 κατοίκων τὴν λειτουργίαν τραπεζῶν μὲ ἐλάχιστον κεφάλαιον 5 ἑκατ. δραχμῶν, εἰς πόλεις δὲ κάτω τῶν 40.000 κατοίκων ὁρίζει ἐλάχιστον κεφάλαιον 10 ἑκατ. δραχμῶν. Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας τραπεζῆς δὲν ἐπιτρέπεται ἡ διατήρησις εἰς ἄλλας πόλεις, ἐκτὸς τοῦ νομοῦ τῆς ἔδρας των, ὑποκαταστημάτων καὶ πρακτορείων πρὸς ἀποδοχὴν καταθέσεων.

Ἐν τῷ ἑλληνικῷ νόμῳ δὲν θέτει ἀναλογίαν τινὰ μεταξὺ τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν τραπεζῶν, τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀποδοχὴ καταθέσεων ἀφίεται ἐντελῶς ἐλευθέρως ἐκάστης τραπεζῆς δικαιουμένης νὰ προσελκύῃ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλύτερα ποσὰ καταθέσεων.

Ἐπιπλέον ὅμως ἐνταῦθα νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ ἑλληνικὸς νόμος ἂν καὶ ἐπιτρέπεται τὴν ἀπεριόριστον ἀποδοχὴν καταθέσεων ἐν τούτοις ἐπιβάλλει εἰς τὰς νεοῖδρυομένας τραπεζῆς, τῶν ὁποίων τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον εἶναι κατώτερον τῶν 50 ἑκατ. δραχμῶν, ὅπως πάσας τὰς καταθέσεις ὅπως τὰς ὑπερβαινούσας τὸ τετραπλάσιον τοῦ μετοχικοῦ καὶ ἀποθεματικοῦ αὐτῶν κεφαλαίου ἐπενδύωσιν εἰς ὁμολογίας τοῦ Δημοσίου (ἄρθρ. 13).

Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης περιορίζεται ἡ ἐλευθέρως διαχειρίσις ὑπὸ τῆς τραπεζῆς, τῶν ξένων κεφαλαίων, ἅτινα ἐν δυσαναλογία πρὸς τὰ ἴδια αὐτῆς κεφάλαια ἤθελον συγκεντρωθῆ παρ' αὐτῆ.

Ἡ. Ρευστότης

Αἱ νομοθετικαὶ διατάξεις, περί τῶν ὁποίων θέλει γίνῃ λόγος εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῆς μελέτης, ἀποβλέπουσιν βεβαίως καὶ αὐταὶ κατ' ἀρχὴν, ὅπως καὶ ὅλαι αἱ εἰς τὰς περί τραπεζῶν νομοθεσίας ἀπαντῶμεναι διατάξεις, εἰς τὴν καλυτέραν ἐξασφάλισιν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου τῶν ἐμπιστευομένων τὰ κεφάλαιά των εἰς τὰς τραπεζῆς, ἔχουσιν ὅμως ἐπιπροσθέτως εἰδικώτερον τινὰ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν.

Ἐπιδιώκεται δηλαδὴ δι' αὐτῶν νὰ κατοχυρωθῆ διὰ τῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ ἡ ἀσφαλεστέρα ἐξυπηρέτησις τοῦ μέρους ἐκείνου τῶν καταθέσεων, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἐκ τῆς προσωρινῆς τοποθετήσεως

παρὰ ταῖς τραπέζαις τοῦ μὴ ἀμέσως εὐρίσκοντος τοποθέτησιν ἢ ἄλλην χρησιμοποίησιν ρευστοῦ διαθεσίμου κεφαλαίου τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας (1). Πρόκειται δηλαδή κυρίως περὶ τῶν τραπεζιτικῶν καταθέσεων (*dépôts bancaires*) ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὰς καθ'αυτὸ ἀποταμιευτικὰς μονιμωτέρας παρὰ ταῖς τραπέζαις καταθέσεις (*dépôts d'épargne*).

Ἡ χρησιμοποίησις ἐπομένως τοῦ ὄρου «ρευστότης» γίνεται ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν στενωτέραν αὐτοῦ ἔννοιαν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν δηλαδή τῆς ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ἀντιμετωπίσεως διὰ χρηματικῶν μέσων πληρωμῆς τῆς ἐκάστοτε κινήσεως κυρίως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ὄψεως, ἐφ' ὅσον αἱ τελευταῖαι αὗται συνδέονται πρὸς τὴν πρώτην κατηγορίαν καταθέσεων τὴν ὁποίαν ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν.

Τὴν τραπεζιτικὴν ρευστότητα ἐπιδιώκουν αἱ διάφοροι νομοθεσίαι νὰ καταστήσουν ἀσφαλεστέραν διὰ τῆς θεσπίσεως διατάξεων δυναμένων νὰ ταξινομηθοῦν εἰς δύο γενικωτάτας κατηγορίας :

α) Εἰς τὰς διατάξεις ἐκείνας διὰ τῶν ὁποίων καθορίζεται τὸ ἐλάχιστον ὄριον ἀποθέματος ἐκ ταμιακῶν διαθεσίμων (*minimum d'encaisse—reserve minimum*). Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν «ἀπόθεμα ταμιακῶν διαθεσίμων» περιλαμβάνονται τὰ ἐν τοῖς ταμείοις τῶν τραπεζῶν ὑπάρχοντα τραπεζογραμμάτια, πολύτιμα μέταλλα, μεταλλικὰ νομίσματα καὶ αἱ παρὰ τῆ Κεντρικῆ Τραπεζῆ καταθέσεις ὄψεως.

β) Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, καὶ τὰς διατάξεις δι' ὧν ἐπιβάλλεται εἰς τὰς τραπέζας νὰ ἐπενδύουν ἐλάχιστον ὄριον ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν εἰς στοιχεῖα ἐνεργητικοῦ εὐκόλως ρευστοποιήσιμα.

Τὰ ἀνωτέρω ἐλάχιστα ὄρια ὀρίζονται ὑπὸ ἄλλων μὲν νομοθεσιῶν συναρτήσῃ τοῦ συνόλου τῶν καταθέσεων ὑπὸ ἄλλων δὲ συναρτήσῃ τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων.

Ἐξετάσωμεν ἤδη πῶς τὸ ἀνωτέρω πνεῦμα παρουσιάζεται εἰς τὰς διαφόρους νομοθεσίας ὁ καθορισμὸς τῶν εἰς τὴν τραπεζιτικὴν ρευστότητα ἀναφερομένων ἐλαχίστων ὀρίων.

Ἡ Βουλγαρικὴ νομοθεσία ὑποχρεοῖ τὰς τραπέζας νὰ ἔχουν πάντοτε ὑπὸ μορφήν ἐμπορικοῦ χαρτοφυλακίου ρευστοῦ καὶ πραγματικοῦ, λήξεως τὸ πολὺ μέχρι τριῶν μηνῶν, εἰς προκαταβολὰς ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων ἢ τίτλων τοῦ κράτους ἢ ἠγγυημένων παρ' αὐτοῦ, τὰ 2/3 τοῦ συνόλου τῶν καταθέσεων τῶν ταμιευτηρίου ἀποδοτέων ἐν ὄψει, ὑπὸ προειδοποίησιν ἢ προθεσμίαν.

1. Βλ. P. Cauboue, *Le rôle social des Banques*, Paris 1934, σελ. 51 καὶ ἐπ.

Ἐπίσης αἱ ἰσπανικαὶ τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ τηροῦν παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἰσπανίας, εἰς μετρητὰ δυνάμενα νὰ ἐπενδυθοῦν εἰς κρατικὰ ἢ ὑπὸ τοῦ κράτους ἠγγυημένα χρεώγραφα ἢ ὑπὸ μορφήν χαρτοφυλακίου ἐμπορικοῦ λήξεως τὸ πολὺ μέχρι τριμήνου, ποσοστὸν 10% τουλάχιστον τῶν καταθέσεων των ταμειυτηρίου ἀποδοτέων ἐν ὄψει καὶ μὲ προειδοποίησιν μέχρις ἑνὸς μηνός.

Ἐν Πολωνίᾳ ἐπιβάλλεται εἰς τραπεζιτικούς οἴκους, γραφεῖα συναλλάγματος ἢ ἐνεχυροδανειστήρια νὰ καταθέτουν εἰς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον τοῦ Κράτους ὑπὸ τύπον ἐγγυήσεως δι' ἐνδεχομένης ὑποχρεώσεις πρὸς τρίτους ποσοστὸν ἐκ 10% ἐπὶ τῶν κεφαλαίων των.

Ἐν Ρουμανίᾳ αἱ δεχόμεναι καταθέσεις τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ τηροῦν νομισματικὸν ἀπόθεμα εἰς μετρητὰ ἐκ 10% ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων των ὄψεως, τοιαῦται δὲ θεωροῦνται αἱ λήγουσαι ἐντὸς προθεσμίας ἑνὸς μηνός.

Ἐπίσης ὑποχρεοῦνται αἱ τράπεζαι νὰ τηροῦν εὐκόλως ρευστοποιήσιμον ἐνεργητικὸν, κρατικὰ χρεώγραφα, ἐμπορικὰ γραμμάτια κ.ἄ. κατ' ἀναλογίαν τοῦ 1/3 τῶν ὑποχρεώσεων των.

Ἐν Τουρκίᾳ αἱ τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ τηροῦν εἰς τὰ ταμεία των: α) 30% τῶν καταθέσεων των ὄψεως καὶ προθεσμίας ἢ προειδοποιήσεως ἑνὸς μηνός β) 20% τῶν καταθέσεων προθεσμίας ἢ προειδοποιήσεως ἄνω τοῦ ἑνὸς μηνός καὶ κάτω τοῦ ἔτους γ) 10% τῶν καταθέσεων προθεσμίας ἢ προειδοποιήσεως πέραν τοῦ ἔτους.

Ἡ νομοθεσία τῆς Δανίας ἐπιβάλλει τὴν τήρησιν ταμειακοῦ ἀποθέματος ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τῶν κεφαλαίων τῆς τραπεζῆς. Τὸ ἀπόθεμα τοῦτο ὀρίζεται εἰς 1,2% ἢ 3% τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων τῆς τραπεζῆς, περιλαμβάνονται δὲ εἰς αὐτὸ καὶ τὰ ἐντελῶς ἀσφαλῆ ἀπαιτητὰ ὑπόλοιπα τῶν τραπεζῶν, τὰ πληρωτέα ἐν ὄψει παρὰ τραπεζαῖς ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐν τῷ συμψηφιστικῷ λ/σμῷ τοῦ ταχυδρομείου.

Ἀφ' ἐτέρου ἐπιβάλλεται ἡ τήρησις εὐκόλως ρευστοποιησίμου ἐνεργητικοῦ τὸ ὅποῖον δέον νὰ φθάνη τὰ 15% τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων ὄψεως τῆς τραπεζῆς (μέχρι 30 ἡμερῶν) καὶ 10% ὅλων τῶν ὑποχρεώσεων τῆς τραπεζῆς καὶ τῶν ἠγγυημένων ὑποχρεώσεων αὐτῆς πάσης φύσεως.

Διὰ τῆς Νορβηγικῆς νομοθεσίας αἱ τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ τηροῦν, ὄχι ταμειακὸν ἀπόθεμα, ἀλλὰ εὐκόλως ρευστοποιήσιμον ἐνεργητικὸν περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ταμειακοῦ ἀποθέματος, ἐξ 20% τῶν ὑποχρεώσεων ὄψεως καὶ 5% τοῦ συνόλου

τῶν ὑποχρεώσεων τῆς Τραπέζης. Αἱ κατηγορίαι τοῦ ρευστοποιησίου τούτου ἐνεργητικοῦ ρητῶς καθορίζονται διὰ νόμου.

Κατὰ τὸν γερμανικὸν νόμον τὸ δικαίωμα τοῦ καθορισμοῦ τῶν ὀρίων τῆς ρευστότητος ἀφίεται εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐλέγχου ὑπὸ τὸν περιορισμὸν ὅτι αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐπιβάλη ὡς ἐλάχιστον ταμιακὸν ἀπόθεμα ποσοστὸν μεγαλύτερον τοῦ 10% τῶν ὑποχρεώσεων καὶ ὡς ἐλάχιστον ρευστοποιήσιμον ἐνεργητικὸν ποσοστὸν μείζον τοῦ 30%. Ὡς ρευστοποιήσιμον ἐνεργητικὸν ὁ νόμος χαρακτηρίζει τὰ ἐντὸς 3 μηνῶν λήγοντα ἐμπορικὰ γραμμάτια καὶ τοὺς παρὰ τῆς Reichsbank δεκτοὺς τίτλους διὰ δάνεια ἐπ' ἐνεχύρω.

Καὶ διὰ τοῦ βασικοῦ ἐλβετικοῦ νόμου περὶ τραπεζῶν τῆς 8 Νοεμβρίου 1934 προεβλέπετο ἀπλῶς ὅτι τὰ τῆς τραπεζιτικῆς ρευστότητος θὰ καθώριζεν ἐκτελεστικὸν διάταγμα ὄπερ καὶ ἐξεδόθη τὴν 26ην Φεβρουαρίου 1935. Δι' αὐτοῦ καθιερώθη πολὺπλοκον κάπως σύστημα ὑπολογισμοῦ τῆς τηρητέας ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ρευστότητος.

Ἐν πρώτοις ὀρίζεται τὸ ταμιακὸν ἀπόθεμα (διαθεσιμότητες-Disponibilités) ὡς περιλαμβάνον τὰς καταθέσεις τῶν τραπεζῶν παρὰ τῆ Ἐθνικῆ Τραπέζῃ καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς λ/σμοὺς ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν (chèques postaux). Τὸ ρευστοποιήσιμον ἐνεργητικὸν περιλαμβάνει: τὰ γραμμάτια τοῦ θησαυροφυλακίου, τὰ ἀναπροεξοφλήσιμα γραμμάτια, τὰ εἰς report τοποθετημένα κεφάλαια, ἀκόμη δὲ καὶ τὰς ἐνεγγύους ἢ ἐποχιακὰς πιστώσεις τὰς ληγούσας ἐντὸς ἐνὸς μηνός.

Κατόπιν ἀκολουθεῖ νομοθετικὸς καθορισμὸς τῶν ὑποχρεώσεων ὄψεως: Ὡς τοιαῦται θεωροῦνται ὄχι μόνον αἱ ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, προειδοποιήσει ἐνὸς μηνός, ὡς συνήθως, ἀποδοτέαι καταθέσεις ὄψεως καὶ ταμιευτηρίου ἀλλὰ ἐπιπροσθέτως καὶ ποσοστὸν ἐκ 15% ὄλων τῶν προθεσμιακῶν καταθέσεων.

Προκειμένου ἤδη νὰ καθορισθῇ ἡ ἀναλογία τῶν διαθεσίμων καὶ τοῦ ρευστοποιησίου ἐνεργητικοῦ τίθεται ἡ ἀρχὴ ὅτι: καθόσον αὐξάνει ἡ ἀναλογία τῶν ὑποχρεώσεων ὄψεως ὡς πρὸς τὸ σύνολον τῶν ὑποχρεώσεων θ' αὐξάνη καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενον ἐλάχιστον ὄριον ταμιακοῦ ἀποθέματος καὶ ρευστοποιησίου ἐνεργητικοῦ.

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἢ διάταξις τῶν ἐλαχίστων ὀρίων παρουσιάζεται ὡς ἑξῆς:

ἐλάχιστον ὄριον

διὰ τὰς διαθε- σιμότητας	διὰ τὸ ρευστο- ποιήσ. ἐνεργητ.	
2.5%	25%	τῶν βραχυπροθ. ὑποχρεώσεων ὧν τὸ ποσὸν δὲν ὑπερβαίνει τὰ 15% τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων.
3%	30%	τῶν βραχυπροθ. ὑποχρεώσεων τῶν περιλαμβανομένων μεταξύ 15—20% τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων.
4%	40%	τῶν βραχυπρ. ὑποχρεώσεων τῶν περιλαμβανομένων μεταξύ 20—25% τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων.
5%	50%	τῶν βραχυπρ. ὑποχρεώσεων τῶν ὁποίων τὸ ποσὸν ὑπερβαίνει τὰ 50% τοῦ συνόλου τῶν ὑποχρεώσεων.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι τὰ ἐλάχιστα ὄρια εἶναι συνάρτησις ὄχι μόνον τοῦ ἀπολύτου μεγέθους τῶν βραχυπροθέσμων ὑποχρεώσεων ἀλλὰ καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸ σύνολον τῶν ὑποχρεώσεων.

Ὁ Βελγικὸς νόμος δὲν καθορίζει ποσοστὸν ρευστότητος ἀλλ' ἀναθέτει εἰς τὴν τραπεζιτικὴν ἐπιτροπὴν τὸν διὰ κανονισμοῦ, ὑποβαλλομένου εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, καθορισμὸν τῆς μεταξύ ρευστῶν στοιχείων τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ βραχυπροθέσμων ὑποχρεώσεων ἀναλογίας.

Περὶ τῆς ρευστότητος τῶν ἑλληνικῶν τραπεζῶν προβλέπει τὸ ἄρθρον 15 τοῦ μνησθέντος νόμου. Ὅρίζεται δηλαδή, ὅτι αἱ τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ τηροῦν διαθέσιμα ρευστὰ εἰς δραχμὰς εἴτε ἐν τοῖς ταμείοις εἴτε παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος εἴτε παρ' ἀμφοτέροις ποσὸν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ 12% τῶν εἰς δραχμὰς καταθέσεων ὄψεως καὶ ταμιευτηρίου. Ἀντὶ τοῦ ἀνωτέρω ποσοστοῦ δύνανται αἱ τράπεζαι κατ' ἐπιλογὴν νὰ τηρῶσιν ὑποχρεωτικῶς παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος ποσοστὸν ἐξ 7% τῶν ὡς ἄνω καταθέσεων ὄψεως καὶ ταμιευτηρίου. Τὴν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ 12% κατάθεσιν δύνανται ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, τῇ αἰτήσῃ τῆς ἐνδιαφερομένης τραπεζῆς, νὰ ἐπενδύῃ ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει εἰς ἔντοκα γραμμάτια τοῦ Δημοσίου, τριμήνου λήξεως, ἢ εἰς ἄλλας βρα-

χυπροθέσμους παροχὰς πρὸς τὸ Δημόσιον ἐντὸς τῶν ἐν ἄρθροις 55 § 6 καὶ 11 τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς, ὀρίων.

Ἐν παραγράφῳ 8 τοῦ ἄρθρου 15 ὁ ἐλληνικὸς νόμος καθορίζει ὅτι «αἱ καταθέσεις ὄψεως» περιλαμβάνουν πάσας τὰς καταθέσεις τὰς πληρωτέας ἐντὸς 30 ἡμερῶν· αἱ καταθέσεις προθεσμίας, τὰς πληρωτέας μετὰ 30 ἡμέρας ὡς καὶ τοὺς λογαριασμοὺς Ταμιευτηρίου καὶ ἀποδείξεις καταθέσεων ὑποκειμένας εἰς προειδοποίησιν 30 ἡμερῶν πρὸ τῆς πληρωμῆς.

Διατάξεις ἀφορῶσαι τὴν ρευστότητα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὄχι ἀπλῶς τῶν ταμιακῶν διαθεσίμων ἀλλὰ γενικώτερον τῶν εὐκόλως ρευστοποιησίμων στοιχείων τοῦ ἐνεργητικοῦ δὲν ἀπαντῶνται εἰς τὴν ἐλληνικὴν νομοθεσίαν.

VI. Διάκρισις τῶν καταθέσεων

Εἰς ὅλας τὰς νομοθεσίας τὰς ὁποίας ἔχομεν ὑπ' ὄψιν γίνεται μνεῖα τῶν διαφόρων κατηγοριῶν καταθέσεων τὰς ὁποίας ἀποδέχονται αἱ τράπεζαι. Ἡ διαίρεσις τῶν καταθέσεων εἰς καταθέσεις ὄψεως, προθεσμίας καὶ ταμιευτηρίου ἀποτελεῖ τὴν συνήθη εἰς τοὺς τραπεζίτας διάκρισιν διὰ τὴν ὁποίαν ὡς κριτήριον λαμβάνονται ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ χρονικὰ ὄρια τῆς ἀποδόσεως τῶν καταθέσεων ἀφ' ἑτέρου δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόσωπον τὸ δίδον τὸ χρῆμα του καὶ τὴν ἐντολὴν πρὸς τὴν Τράπεζαν, ὅπως ἡ κατάθεσις του περιβληθῆ ὠρισμένην μορφήν. Ἐνταῦθα ὁμως δὲν πρόκειται κυρίως περὶ τῶν ἀνωτέρω ἀπὸ καθαρᾶς οἰκονομικῆς ἢ τραπεζικῆς τεχνικῆς ἀπόψεως διακρίσεων ἀλλὰ περὶ τῆς παρατηρουμένης εἰς τινὰς νομοθεσίας τάσεως ὅπως μεταχειρισθῶσι διαφοροτρόπως ὠρισμένας κατηγορίας καταθέσεων (1). Συγκεκριμένως παρατηρεῖται ἡ τάσις, ὅπως αἱ καταθέσεις ταμιευτηρίου προασπισθῶσι περισσότερο τῶν λοιπῶν καταθέσεων καὶ κατοχυρωθῶσι διὰ μεγαλυτέρων ἐγγυήσεων (2). Ἄς ἐξετάσωμεν τὰς νομοθεσίας αἵτινες περιλαμβάνουσι σχετικὰς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο διατάξεις.

1. Βλ. B. Chlepner ἔθν. ἀν. σελ. 44—45.

2. Ἴδου λ. χ. πῶς ἡ εἰσηγητικὴ ἔκθεσις (2 Φεβρ. 1934) τοῦ Ἑλβετικοῦ περὶ τραπεζῶν νόμου δικαιολογεῖ τὴν ἰδιαιτέραν προστασίαν τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου «L' épargne désigne une catégorie spéciale de dépôts. Ceux-ci représentent, la plupart du temps, une réserve pour les mauvais jours. La nature spéciale de ces dépôts, le fait que le carnet d'épargne représente plus spécialement les économies des classes moyennes et des catégories économiquement faibles de la population doivent engager l'Etat à leur accorder une protection spéciale».

Ἡ Πολωνικὴ νομοθεσία ὀρίζει, ὅτι τὸ δικαίωμα ἐκδόσεως βιβλιαρίων (1) καταθέσεων καὶ ταμιακῶν γραμματίων δίδεται μόνον εἰς Τραπεζας, αἵτινες ἔχουν κεφάλαιον διπλάσιον τοῦ προβλεπομένου ἐν ἄρθρ. 14 τοῦ νόμου καὶ μετὰ παρέλευσιν πενταετίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς των.

Ἡ Ρουμανικὴ νομοθεσία εἶναι σαφεστέρα. Τὸ δικαίωμα κατ' αὐτὴν ἐκδόσεως ταμιακῶν γραμματίων καὶ βιβλιαρίων καταθέσεων ταμιευτηρίου παραχωρεῖται εἰς τραπεζιτικὰς ἐταιρεῖας ἀριθμούσας βίον 5 ἐτῶν τούλάχιστον καὶ ἐχούσας κεφάλαιον διπλάσιον τούλάχιστον τοῦ ὑπὸ τῶν ἄρθρων 11 καὶ 12 τοῦ νόμου προβλεπομένου. Περιορίζει πρὸς τούτοις τὴν ἀποδοχὴν καταθέσεων ταμιευτηρίου καὶ διὰ ταμιακῶν γραμματίων εἰς ποσὸν μὴ ὑπερβαῖνον τὸ τριπλάσιον τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν ἀποθεματικῶν τῆς Τραπεζῆς.

Ἡ Τουρκικὴ νομοθεσία εἶναι περισσότερον κατηγορηματικὴ καὶ παρέχει ὠρισμένας ἐγγυήσεις διὰ τὰς καταθέσεις ταμιευτηρίου. Ἐν πρώτοις τὰς διακρίνει ρητῶς ἀπὸ τὰς λοιπὰς καταθέσεις καὶ θεωρεῖ ὡς ἐμπορικὰς μὲν τὰς καταθέσεις τοῦ Δημοσίου, κρατικῶν ἰδρυμάτων, ἰδιωτῶν διαχειριστῶν, δήμων καὶ κοινοτήτων, ἐνώσεων κοινῆς ὠφελείας, μεγαλεμπόρων, ἐταιρειῶν καὶ ἐμπορικῶν οἴκων, πάσας δὲ τὰς λοιπὰς θεωρεῖ ὡς καταθέσεις ταμιευτηρίου. Διὰ τὰς τελευταίας ὀρίζει ὅτι τὸ ποσοστὸν ρευστότητος τὸ τηρούμενον δι' αὐτὰς εἶναι **προνομιακῶς ὑπέγγυον** διὰ τοὺς δικαιοῦχους ἐκ καταθέσεων ταμιευτηρίου μὴ δυνάμενον νὰ κατασχεθῇ ὑπὸ τῶν λοιπῶν καταθετῶν.

Ἐν Ἑλβετίᾳ, τοῦ δικαιώματος ἀποδοχῆς καταθέσεων ταμιευτηρίου ἀπολαμβάνουν μόνον αἱ τράπεζαι αἱ δημοσιεύουσαι τοὺς ἐτησίους λογαριασμούς των. Εἰς τὰς λοιπὰς ἐπιχειρήσεις ἀπαγορεύεται ρητῶς ἡ ἐνέργεια αὕτη. Ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως αἱ καταθέσεις ταμιευτηρίου κατατάσσονται εἰς τὴν τρίτην κλάσιν καὶ θεωροῦνται ὡς προνομιακαὶ πιστώσεις μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 5000 φρ. δι' ἕκαστον καταθέτην.

Τὰ καντόνια δύνανται νὰ ἐγγυηθοῦν δι' ὠρισμένα ἰδρύματα τὴν ἀποδοχὴν καταθέσεων ταμιευτηρίου καὶ μέχρι ποσοῦ 5.000 φρ. δι' ἕκαστον καταθέτην. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δημιουργεῖται ὑπὲρ τῶν καταθετῶν ἐνεχυρικὸν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ χαρτοφυλακίου τί-

1. Βιβλιάρια ἐκδίδονται, ὡς γνωστόν, κυρίως εἰς τὰς καταθέσεις ταμιευτηρίου.

τλων ἢ ἄλλων τινῶν στοιχείων ἐνεργητικοῦ τοῦ δεχομένου τὰς καταθέσεις ἰδρύματος.

Ἡ Τσεχοσλοβακικὴ νομοθεσία περιλαμβάνει ὡσαύτως διατάξεις εὐνοούσας εἰδικῶς τὰς καταθέσεις ταμιευτηρίου. Οὕτως διὰ νὰ ἀποκτήσουν αἱ ἑταιρεῖαι περιορισμένης εὐθύνης τὸ δικαίωμα ἀποδοχῆς καταθέσεων ταμιευτηρίου πρέπει νὰ τύχουν εἰδικῆς ἀδείας ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν καθὼς ἐπίσης πρέπει νὰ ἔχουν κεφάλαιον τοῦλάχιστον 10 ἑκατ. κορωνῶν. Διὰ τοῦ νόμου θεσπίζεται πρὸς τούτοις ὅπως ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως ἢ ἀπωλείας τῶν 80 % τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ὑφίσταται εἰδικὴ χρηματικὴ εὐθύνη τῶν διευθυνόντων τὰς τραπεζὰς ταύτας ὑπὲρ τῶν δικαιούχων διὰ βιβλιαρίων ἐκ τοιούτων καταθέσεων.

Ὁ Γερμανικὸς νόμος χωρίζει τὰς καταθέσεις ταμιευτηρίου ἀπὸ τὰς λοιπὰς ὑποχρεώσεις καὶ δὲν περιλαμβάνει ταύτας εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ρευστότητος. Θεωρεῖ ὡς καταθέσεις ταμιευτηρίου ἐκείνας τὰς ὁποίας ὁ δικαιούχος δύναται νὰ χρησιμοποιῇ δι' ἐκδόσεως ἐπιταγῆς ἢ τὰς γενομένας δι' ἐκδόσεως εἰδικοῦ βιβλιαρίου. Περὶ αὐτῶν ὁ νόμος προνοεῖ ὅπως ἡ ἐπένδυσίς των γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει διατάξεων καθοριζομένων ὑπὸ τῆς ἐπισήμου ἐπιτροπῆς ἐποπτείας. Ἐπιβάλλει δὲ ἐξ ἄλλου ὅπως τὸσον αἱ καταθέσεις ταμιευτηρίου ὅσον καὶ τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς ταύτας ἐνεργητικὰ στοιχεῖα ἀναγράφονται διὰ τῆς λογιστικῆς κεχωρισμένως καὶ ὑπὸ ρήτρας διαστελλούσας αὐτὰ ἀπὸ τὰς λοιπὰς ἐργασίας τῆς τραπεζῆς, τοιοῦτοτρόπως δὲ νὰ ἐμφανίζονται καὶ εἰς τοὺς ἰσολογισμοὺς ἢ ἄλλας εἰς τὴν δημοσιότητα ἐρχομένας καταστάσεις.

Ἐπὶ τοῦ ἐξαιρετικῆς σημασίας τούτου θέματος, τῆς εἰδικωτέρας δηλαδὴ νομοθετικῆς διαρρυθμίσεως, μερίμνης καὶ προστασίας ὠρισμένων κατηγοριῶν καταθέσεων, οὐδὲν διαλαμβάνει ἡ ἑλληνικὴ νομοθεσία.

VII. Φύσις τῶν τοποθετήσεων.

Διὰ τὴν ὅσον ἔνεστι καλλιτέραν ἐξασφάλισιν τῆς εὐκόλου ρευστοποιήσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ τῶν τοποθετήσεων τῶν τραπεζῶν καὶ δὴ τοῦ τμήματος ἐκείνου ὅπερ ὑπὸ μορφήν χρηματικῶν παροχῶν πρὸς πελάτας τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἐμφανίζεται, αἱ διάφοροι νομοθεσίαι δὲν περιορίσθησαν ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ ἀξιώσουν τὴν ὑπὸ μορφήν ρευστῶν ἢ εὐκόλως ρευστοποιησίμων στοιχείων ἐπένδυσιν τοῦ ἐνεργητικοῦ τῶν τραπεζῶν, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ἀλλὰ προῆλθον πέραν τούτου εἰς τὴν θέσπισιν διαφόρων περιορι-

σμῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ μέγεθος τοῦ ποσοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν κατηγορίαν τῶν προσώπων ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὰ ὅποια δύνανται νὰ χορηγῶνται πιστώσεις.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς εὐκόλου ρευστοποιήσεως, αἱ διάφοροι νομοθεσίαι ἐπιδιώκουν διὰ τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων νὰ περιορίσουν εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ τοὺς κινδύνους καταχρήσεων, αἵτινες ὑπῆρξαν συχναὶ κατὰ τὸ παρελθόν, λόγῳ τῆς δυνατότητος παραχωρήσεως μεγάλων πιστώσεων εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ἰδιαιτέρως ταύτης, ἐξετάζοντες τὰς περὶ τραπεζῶν νομοθεσίας ἀνευρίσκομεν, εἰς ὅλας σχεδόν, διατάξεις ἀπαγορευούσας τὴν χορήγησιν μεγάλων πιστώσεων εἰς τὸν αὐτὸν χρεώστην τῆς Τραπεζῆς. Τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς δυναμένης νὰ παραχωρηθῇ εἰς ἓνα πελάτην τῆς Τραπεζῆς πιστώσεως καθορίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὡς ποσοστὸν ἐπὶ τῶν ἰδίων τῆς Τραπεζῆς κεφαλαίων. Τοιαῦτα ποσοστὰ ὠρίσθησαν εἰς 10 % τῶν κεφαλαίων (Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Ρουμανία, Τουρκία ⁽¹⁾), εἰς 20 % (Ἰταλία, Ἑλλάς), 25 % (Νορβηγία), 35 % (Δανία).

Νομοθεσίαι τινὲς ἐν τούτοις δὲν εἶναι εἰς ἄκρον αὐστηραὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ διὰ τῶν ποσοστῶν τιθέμενα ὄρια τῆς χορηγήσεως πιστώσεων, ἐπιτρέπουσαι τὴν ὑπὸ ὠρισμένης προϋποθέσεως ὑπέρβασιν τῶν ποσοστῶν τούτων. Τοιαῦται προϋποθέσεις εἶναι ἢ ἀπόφασις τοῦ Δ. Συμβουλίου, ὁμοφώνως ἢ διὰ πλειονοψηφίας λαμβανομένη, ὅπως αὐξήθῃ τὸ ποσοστὸν δι' ὠρισμένον πελάτην. Ἐνίοτε ἀπαιτεῖται καὶ ἡ συγκατάθεσις τοῦ ὀργάνου ἐλέγχου τῶν Τραπεζῶν ἢ ἡ ἀπλῆ εἰς αὐτὸ ἀνακοίνωσις τῆς περὶ αὐξήσεως τοῦ ποσοστοῦ ἀποφάσεως τοῦ Δ. Συμβουλίου. Ὁ γερμανικὸς νόμος π. χ. ὀρίζει ὅτι ἐφόσον αἱ χορηγήσεις πρὸς ἓν πρόσωπον ἤθελον ὑπερβῆναι τὸ ἐν ἑκατομμύριον μάρκων πρέπει νὰ ἀνακοινοῦται τοῦτο εἰς τὸν ἐπίτροπον τῶν Τραπεζῶν ⁽²⁾ ⁽³⁾.

1. Ἐξαιρέσει τῶν Τραπεζῶν τῶν ἔχουσῶν κεφάλαια καταβεβλημένα ἄνω τῶν 3.000.000 Λ. Τ.

2. Ὁ Γερμανικὸς νόμος εἰσάγει κατὰ τὸ σημεῖον τοῦτο σπουδαίαν καινοτομίαν καθόσον ὑπὸ τὴν ἔννοιαν «πελάτης τῆς Τραπεζῆς» νοεῖται ὄχι μόνον ὠρισμένον πρόσωπον ἀλλὰ καὶ οἰαδήποτε ἄλλη ἐπιχείρησις ἐξαρτωμένη ἐκ τούτου. Αἱ οἰκονομικαὶ ἐνώσεις (conzern) θεωροῦνται ὡς εἰς πελάτης καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ μέλη ἐταιρείας προσώπων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐταιρείαν (Κεφ. V § 11—19).

3. Αἱ νομοθετικαὶ αὗται διατάξεις ἐπάγονται προφανῶς ἐν εἶδος προστασίας τῶν Τραπεζῶν ἔναντι τῶν «μεγάλων πιστούχων» οἵτινες εἶναι ὀφειλέται πολλῶν Τραπεζῶν ταύτοχρόνως καὶ διὰ μεγάλα ποσά. Ἡ

Μεταξὺ τῶν περιορισμῶν τῶν ἀφορώντων τὴν χορήγησιν ὑπερμέτρων πιστώσεων δέον νὰ συμπεριλάβωμεν καὶ τὰς ἀπαγορεύσεις εἰς τὴν παραχώρησιν πιστώσεων πρὸς τὰ μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου, τοὺς Διευθυντὰς καὶ ἐλεγκτὰς τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων. Αἱ ἀπαγορεύσεις αὗται ἰσχύουν καὶ διὰ τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα τῶν ἀνωτέρω προσώπων.

Διὰ τῶν σχετικῶν νομοθετικῶν διατάξεων ἐπιδιώκεται ἡ ἀποφυγὴ καταχρήσεων ἐκ μέρους τῶν ὑπευθύνως διαχειριζομένων τὰ τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων τιθεμένων εἰδικῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αὐστηρῶν, περιορισμῶν. Οὕτω συναντῶμεν εἰς διαφόρους νομοθεσίας διατάξεις διὰ τῶν ὁποίων ἡ παραχώρησις πιστώσεων εἰς τι τῶν ἀνωτέρω προσώπων δεῖται τῆς προηγουμένης ὁμοφώνου συγκαταθέσεως τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Τραπεζῆς (Γερμανία, Ρουμανία).

Τῶν ἀνωτέρω ἀπαγορεύσεων ἐξαιροῦνται αἱ πιστώσεις αἱ παραχωρούμεναι ἔναντι ὠρισμένης ἐγγυήσεως (ὑποθήκης, ἐνεχύρου κλπ.) ἀλλὰ πάλιν τίθενται ὑπὸ τινῶν νομοθεσιῶν περιορισμοὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀνώτατον ὄριον καὶ τῶν ὑπὸ τοιαύτην μορφήν γινομένων χορηγήσεων.

Καὶ ἡ ἑλληνικὴ νομοθεσία περιλαμβάνει διατάξεις περιοριστικὰς τῆς παραχωρήσεως πιστώσεων. Οὕτω διὰ τῆς παραγράφου

ὀργάνωσις «Κεντρικοῦ πληροφοριακοῦ» γραφείου (προδήλου, evidence) θὰ καθίστα τὰς Τραπεζὰς ἱκανὰς ὅπως ἀντιμετωπίσουν ἀναλόγους κινδύνους ἀνακύπτοντας ἐκ τῆς παραχωρήσεως, λόγω ἀγνοίας, πιστώσεων εἰς ἓν πρόσωπον. Τοιαύτη ὅμως ὀργάνωσις δὲν ἐπετεύχθη εἰσέτι γενικῶς. Τοιαῦτα γραφεῖα ὑφίστανται ἐν Αὐστρίᾳ ἀλλὰ μόνον διὰ τὰς μερικὰς πιστώσεις (kreditteilstelle, Discontierung von Buchforderungen). Ὁ ἰδρυτικὸς νόμος τῆς Τσεχοσλοβακικῆς Τραπεζῆς τῆς 14 ᾽Απριλίου 1920 προβλέπει ἐν ἄρθρ. 33 τὴν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς ταύτης ὀργάνωσιν τοῦ ἐλέγχου τῶν ἐμπορικῶν πιστώσεων καὶ θέτει τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῆς συγκροτήσεως ἀναλόγου ὑπηρεσίας παρὰ τῆ Τραπεζῆ. Ἡ ὑπηρεσία αὕτη περὶ τῆς ὁποίας ἐκτενέστερον διαλαμβάνει ὁ νεώτερος «περὶ Τραπεζῶν» τσεχοσλοβακικὸς νόμος τῆς 21 ᾽Απριλίου 1932, δὲν ἐλειτούργησεν εἰσέτι.

Ἐνδιαφέρει ὅμως νὰ σημειώσωμεν ἔνταῦθα, ὅτι ὁ γερμανικὸς νόμος ἐξουσιοδοτεῖ τὸν «ἐπίτροπον» πρὸς τὸν ὁποῖον παρέχονται πληροφορίαι ὑπὸ τῶν Τραπεζῶν περὶ τῶν πρὸς διαφόρους πελάτας χορηγήσεώς των, νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν Τραπεζῶν ἐπὶ προσώπων τὰ ὁποῖα ἔχουν τύχη ταυτοχρόνως μεγάλων πιστώσεων ὑπὸ περισσοτέρων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων. Ἐπίσης ἀνάλογος ἐξουσιοδότησις ἐδόθη εἰς τοὺς ἐπιθεωρητὰς τῶν Τραπεζῶν ἐν Νορβηγίᾳ ὅπου αἱ Τράπεζαι ὑπόκεινται εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς Bank of Spare Bankinspesjonen, ἐπισήμου ὀργάνου ἰδρυθέντος δυνάμει τοῦ νόμου τῆς 4 ᾽Απριλίου 1924.

2 τοῦ ἄρθρου 16 ἀπαγορεύεται εἰς τὰς τραπέζας ἢ χορήγησις δανείων ἢ πιστώσεων πάσης φύσεως εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ὑπερβαινουσῶν κατὰ ποσὸν τὸ πέμπτον τοῦ κεφαλαίου (μετοχικοῦ καὶ ἀποθεματικοῦ) τῆς τραπέζης. Ἐξαιροῦνται τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης αἱ μεταξὺ τραπεζῶν (ἑσωτερικοῦ καὶ ἑξωτερικοῦ) παραχωρούμεναι πιστώσεις, ἢ τὰ ἐπὶ σίτου, καπνοῦ, σταφίδος ἢ πρὸς τὸ δημόσιον, δήμους, κοινότητας καὶ ἄλλα πρόσωπα δημοσίου δικαίου ἢ κοινωφελῆ ἰδρύματα παραχωρούμενα δάνεια. Ἐπίσης ἐν παραγράφῳ 6 ὁ νόμος προβλέπει περὶ τῆς παροχῆς πιστώσεων εἰς μέλη τοῦ Δ. Συμβουλίου ὀρίζων, ὅτι ἄνευ τῶν ἐπαρκῶν ἐμπραγμάτων ἀσφαλειῶν ἢ χορήγησις πιστώσεων ἐπιτρέπεται μόνον κατόπιν ἐιδικῆς ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν μετόχων μὴ δυναμένης νὰ ἰσχύη πέραν τῆς χρήσεως ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐλήφθη αὕτη.

VIII. Χαρτοφυλάκιον τίτλων καὶ δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ τίτλων

Ἡ ὑπέρμετρος ἀπόκτησις ὑπὸ τῶν τραπεζῶν μετοχῶν καὶ ὁμολογιῶν διαφόρων κατηγοριῶν καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἐπὶ ἐνεχύρῳ τοιούτων τίτλων χορήγησις δυσαναλόγων πρὸς τὴν δυναμικότητα τοῦ ἰδρύματος πιστώσεων, ἀπέβησαν πολλάκις ἢ πηγὴ μεγάλων δυσχερειῶν διὰ τὰς τραπέζας, καθ' ὅσον αἱ τραπεζιτικαὶ ἐργασίαι τῆς φύσεως ταύτης ἐπηρεάζονται, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τῶν χρηματιστηριακῶν κρίσεων.

Αἱ νομοθεσίαι ἐπιδιώκουσαι καὶ τὴν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης κατοχύρωσιν τῶν τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων ἔναντι τῶν ἐπαπειλούντων ταῦτα κινδύνων, οἵτινες ἐπολλαπλασιάσθησαν ἐσχάτως συνεπεία τοῦ ἀλογίστου ὀργανισμοῦ, ὅστις εἶχε καταλάβῃ τὸ πολὺ κοινόν, προέβησαν εἰς τὴν θέσπισιν διατάξεων διὰ τῶν ὁποίων τίθενται ὅρια εἰς τὰς εἰς χρηματιστηριακὰς ἀξίας ἐπενδύσεις των ἢ τὰς τῆ ἐγγυήσει τοιούτων τίτλων χορηγήσεις αὐτῶν.

Ἄς ἴδωμεν πῶς αἱ καθ' ἕκαστον νομοθεσίαι ἐρρῦθμισαν τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ἄ Βελγικὸς (1) περὶ «τραπεζῶν» νόμος ἀπαγορεύει εἰς τὰς τραπέζας καταθέσεων ν' ἀποκτοῦν ἐταιρικὰ μερίδια, συμμετοχὰς ἢ ὁμολογίας ἐταιρικῶν ἐπιχειρήσεων οἰασδῆποτε μορφῆς. Ἐπι-

1. Βλ. Em. Thiebault, Le contrôle des banques et les émissions publiques des titres, Bruxelles 1935 σελ. 31 καὶ ἐπ.

τρέπει τὴν ἀπόκτησιν μετοχῶν «τραπεζῶν» συνεταιρισμῶν, πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἰδρυθέντων δι' εἰδικοῦ νόμου, καθὼς ἐπίσης καὶ χρεωγράφων ἠγγυημένων ὑπὸ τοῦ κράτους, τῶν ἀποικιῶν, ἢ τῶν κοινοτήτων.

Ἐπιτρέπεται ἐπίσης εἰς τὰς τραπεζὰς νὰ ἀναλάβουν τὴν ἔκδοσιν ὁμολογιακῶν δανείων ἢ τὴν κάλυψιν μετοχικῶν κεφαλαίων ἐταιρείας. Οἱ οὕτω ὁμῶς ἀποκτώμενοι τίτλοι πρέπει νὰ ἐκποιουῦνται ἐντὸς διαστήματος τὸ πολὺ ἕξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως. Ὁ νόμος οὐδὲν ὀρίζει περὶ τῶν δανείων ἐπ' ἐνεχύρω τίτλων· ἢ ἔλλειψις αὕτη δημιουργεῖ ἀναμφιβόλως κενὸν εἰς τὴν ὅλην νομοθετικὴν διαρρύθμισιν.

Ἀνάλογος διάταξις εὔρηται εἰς τὸν βουλγαρικὸν νόμον ὅστις ἀπαγορεύει τὴν ὑπὸ τραπεζῆς ἀπόκτησιν μετοχικῶν τίτλων διὰ ποσὸν μεγαλύτερον τοῦ $\frac{1}{4}$ τῶν ἰδίων τῆς τραπεζῆς κεφαλαίων (*de leurs propres moyens*). Ὁ Πολωνικὸς νόμος ὀρίζει ὡς ἀνώτατον ὄριον ἀποκτήσεως μετοχικῶν τίτλων τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου τῆς τραπεζῆς. Ἐν Ρουμανίᾳ τὸ ποσοστὸν τῆς συμμετοχῆς εἰς ἐταιρικὰς ἐπιχειρήσεις ἢ τῆς ἀγορᾶς μετοχῶν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ 25% τοῦ κεφαλαίου τῶν τραπεζῶν.

Ἡ νομοθεσία τῆς Δανίας ὀρίζει ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ χορήγησις πρὸς ἄλλην ἐταιρείαν δανείων ἠσφαλισμένων διὰ μετοχῶν πέραν ποσοστοῦ 15% τῶν κεφαλαίων τῆς τραπεζῆς. Ἐν συνόλῳ τοιαῦτα δάνεια δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπερβαίνουν τὰ 50% τοῦ κεφαλαίου τῆς τραπεζῆς. Τίθενται ἐπίσης ὄρια ἐν σχέσει μὲ τὴν ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ἀπόκτησιν τίτλων διαφόρων κατηγοριῶν.

Ἡ νομοθεσία τῆς Νορβηγίας ἀπαγορεύει εἰς τὰς τραπεζὰς νὰ ἐπενδύουν τὰ διαθέσιμά των εἰς μετοχικοὺς τίτλους διὰ ποσὸν μεγαλύτερον τοῦ 20% τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν ἀποθεματικῶν. Ἐπίσης ὀρίζει ὅτι μία τράπεζα δὲν δύναται νὰ κατέχη μετοχὰς ἄλλης τραπεζῆς ἀντιπροσωπευούσας πλέον τοῦ 10% τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου τῆς τραπεζῆς ταύτης.

Ὁ Σουηδικὸς νόμος ἀπαγορεύει ριζικῶς εἰς τὰς τραπεζὰς τὴν ἀγορὰν ἀξιῶν. Ἐν Ἰταλίᾳ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ νομοθετικὴ ἀπαγόρευσις, ἔχει ἐν τούτοις ἐπέλθῃ ὑπὸ τὴν κυβερνητικὴν αἰγίδα διαχωρισμὸς τῶν τραπεζῶν εἰς ἐμπορικὰς καὶ Banques d'affaires.

Ἐν Ἑλλάδι ὑφίσταται ἀνάλογος πρὸς τὰς τῶν ξένων νομοθεσιῶν ἀπαγόρευσις (ἄρθρ. 16 § 3) διὰ τὰς τραπεζὰς ὅπως συμμετέχουν εἰς ἄλλας ἐπιχειρήσεις διὰ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὸ πέμπτον τοῦ κεφαλαίου (μετοχικοῦ καὶ ἀποθεματικοῦ) τῆς τραπεζῆς δι' ἐκάστην ἐπιχείρησιν. Ὁ νόμος ἐπιτρέπει (§ 5) τὴν συμμετοχὴν

εἰς ἐταιρείας ἰδρυθείσας ἢ ἰδρυθησομένας ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἢ ὀπωσ-
δήποτε ἐξαρτωμένας ἐκ τραπεζῶν λειτουργουσῶν κατὰ τὴν δημο-
σίευσιν τοῦ νόμου καὶ σκοπούσας τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐργασιῶν
τῶν ἑλληνικῶν τραπεζῶν.

ΙΧ. Νομοθετικαὶ διατάξεις κατοχυροῦσαι τὴν τήρησιν τοῦ νόμου

Μέχρι τοῦδε ἐξητάσαμεν διατάξεις διὰ τῶν ὁποίων ὁ νομοθέ-
της ἐπιδιώκει νὰ ἐπιβάλη διὰ τοῦ νόμου τὴν ὀργάνωσιν καὶ λει-
τουργίαν τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος τῶν καθ' ἕκαστον χωρῶν
συμφώνως πρὸς ὑγιεῖς ἀρχὰς ὑπὸ τῆς τραπεζιτικῆς καὶ γενικώτε-
ρον ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης ὑπαγορευομένας. Ἡ θέσπισις
ὁμῶς ἀπλῶς ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀναλόγων διατάξεων δὲν ἀρ-
κεῖ οὔτε σημαίνει ὅτι κατ' ἀνάγκην θὰ καταστῇ ὁ νόμος ἀφ' ἑαυ-
τοῦ ἀποτελεσματικός. Τοῦτο δὲ διότι τὸ προσδοκώμενον ἀποτέ-
λεσμα, ἢ ἀσφάλεια δηλαδὴ τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, ἐξαρτᾶ-
ται πρὸ παντὸς ἀπὸ τὴν ἱκανότητα, τὴν προνοητικότητα καὶ ἐντι-
μότητα τῶν διευθυνόντων τὰ ἰδρύματα ταῦτα. Ἐφ' ὅσον ἐπομένως
ἢ καλὴ λειτουργία τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων συνδέεται πρὸς
ὠρισμένας ἰδιότητας προσώπων, ἀπαραίτητον συμπλήρωμα οἴου-
δήποτε ἀναλόγου νομοθετικοῦ ἔργου ἔδει νὰ εἶναι, ἢ θέσπισις τοι-
ούτων διατάξεων διὰ τῶν ὁποίων νὰ διασφαλίζεται ἂν μὴ τι ἄλλο,
τούλάχιστον ἢ ἐνημερότης παντὸς ἐνδιαφερομένου, περὶ τῆς
ὑπάρξεως εἰς τοὺς διευθύνοντας τὰς τραπεζὰς τῶν ἠθικῶν προϋ-
ποθέσεων, τῶν ἱκανοτήτων καὶ τῆς προθυμίας συμμόρφώσεως πρὸς
τὰς ὑπὸ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ νόμου τελούσας ὑγιεῖς τραπεζικὰς
καὶ οἰκονομικὰς ἀρχὰς.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἐπισκοπήσωμεν τὰς διαφόρους
περὶ τραπεζῶν νομοθεσίας θὰ διαπιστώσωμεν ὅτι εἰς ὅλας σχε-
δὸν περιλαμβάνονται διατάξεις σκοποῦσαι ὄχι μόνον τὴν ἐνημε-
ρότητα τοῦ κοινοῦ ἢ τῆς πολιτείας, περὶ τῆς ὁποίας ὠμιλήσαμεν
ἄνωτέρω ἀλλὰ ἐπιπροσθέτως διατάξεις διὰ τῶν ὁποίων ἐγκαινιά-
ζεται ἢ ἀρχὴ τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς προληπτικῆς ἐκ μέρους τῆς πο-
λιτείας παρεμβάσεως, εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας καθ' ἃς ἤθε-
λε διαπιστωθῇ παραβίασις τῶν βασικῶν τοῦ νομοθέτου ἐπιταγῶν
ἐκ μέρους τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν νομοθεσίαν.

Τὰς διατάξεις ταύτας δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν εἰς τρεῖς
κατηγορίας. Πρῶτον: τὰς ἀναφερομένας εἰς μίαν γενικευμένην
ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν τῆς σώφρονος ἐσωτερικῆς τραπεζικῆς

ὀργανώσεως, καθοριζούσης τὰς ἀρμοδιότητας καὶ εὐθύνας τῶν ὀργάνων τῶν τραπεζῶν. Δεύτερον: τὰς ἀφορώσας τὰς ὑποχρεώσεις τῶν τραπεζῶν ὅπως καταρτίζουσιν καὶ δημοσιεύουσιν ἰσολογισμοὺς καὶ καταστάσεις κατὰ ἓνα τύπον σαφῆ, λεπτομερῆ καὶ ἔστιν ὅτε ἐνιαῖον, καὶ τρίτον: τὰς διατάξεις διὰ τῶν ὁποίων αἱ τράπεζαι ὑποβάλλονται εἰς τὸν αὐστηρὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦτον καὶ κατάλληλον ἔλεγχον καὶ τὴν ρύθμισιν ὑπὸ ἐξωτερικοῦ ὀργανισμοῦ ἄλλοτε κρατικοῦ, ἄλλοτε δὲ ἡμικρατικοῦ. Διὰ τοῦ ἐλέγχου τούτου σκοπεῖται νὰ ἐδραιωθῇ τὸ συναίσθημα τῆς εὐθύνης παρὰ τοῖς διευθύνουσι τὰ τραπεζιτικὰ ἰδρύματα καὶ νὰ ἀσκηθῇ προληπτικῶς ἡ εὐεργετικὴ τῆς πολιτείας παρέμβασις.

Χ. Ἐξωτερικὸς ἔλεγχος καὶ κρατικὴ ἐποπτεία.

Ἐκτὸς τοῦ συνήθους ἐσωτερικοῦ ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν ὅστις εἶτε κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ νόμου εἶτε καὶ ἄνευ ταύτης διενεργεῖται ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν λειτουργιῶν τῶν τραπεζῶν, ὑφίσταται εἰς πολλὰς χώρας βάσει σχετικῶν νομοθετικῶν διατάξεων καὶ ὑπὸ ἐξωτερικῶν ὀργάνων ἔλεγχος καὶ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν τραπεζῶν. Οἱ τύποι τῶν ὀργάνων τούτων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐλέγχου εἶναι πολλοί, ὅσαι σχεδὸν καὶ αἱ νομοθετήσασαι χῶραι. Γενικῶς ὁ ἔλεγχος οὗτος παρουσιάζεται ὑπὸ δύο κυρίως μορφάς: εἶτε ὡς διενεργούμενος ὑπὸ κρατικοῦ ὀργάνου εἶτε ὑπὸ ὀργάνου ἔχοντος χαρακτηριστῆρα ἡμικρατικόν.

Αἱ ἀρμοδιότητες καὶ ἡ σύνθεσις τῶν ὀργάνων τούτων ποικίλλουσιν ἀναλόγως πρὸς τὸν δημόσιον ἢ μὴ χαρακτηριστῆρα τὸν ὅποιον περιεβλήθησαν. Γενικῶς εἶναι ἐμπειπιστευμένη εἰς αὐτὰ ἡ ἐπαγρύπνησις καὶ παρακολούθησις ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τήρησιν τοῦ νόμου· ἄλλοτε ἔχουσιν μεγαλυτέραν δικαιοδοσίαν λ.χ. ρυθμίζουσιν τὴν ἀκολουθητέαν τραπεζιτικὴν πολιτικὴν, ἀσκοῦν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν τραπεζῶν. Ἡ ἐξουσιοδότησις αὐτῶν εἶναι μᾶλλον περιορισμένη ὅταν τὰ ὄργανα ταῦτα συγκροτοῦνται ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων μελῶν - τραπεζῶν.

Ἐνταῦθα θὰ ἀναφέρωμεν δι' ὀλίγων τὰ ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα διευτυπώθησαν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν δέον νὰ ἔχη τὸ ὄργανον τοῦτο τοῦ ἐλέγχου.

Ἐπεὶ τοῦ συστήματος ἐλέγχου ἀσκουμένου ὑπὸ ἐπισήμου ὀργάνου ὑπεστηρίχθη ὅτι τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸ μέλη (ἐλεγκταί) θὰ ἦσαν περισσότερον ἀμερόληπτοι εἰς τὰς κρίσεις αὐτῶν καὶ κατὰ συνέπειαν περισσότερον εἰς θέσιν νὰ περιφρουρήσουν τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ νὰ προλάβουν μέρος τοῦλάχιστον τῶν κατα-

χρήσεων διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῶν διενεργουμένου προληπτικοῦ ἐλέγχου. Θὰ ἤρκει πρὸς τοῦτο νὰ καταβληθῆ ἢ προσήκουσα προσοχὴ κατὰ τὴν ἐκλογὴν των καὶ νὰ παρέχεται εἰς αὐτοὺς ἡ ἐνδεδειγμένη ἀμοιβή. Εἰς τὰ ἀνωτέρω ὅμως ἀντεπαρατηρήθη ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο θὰ ἐδημιούργει διὰ τὸ κράτος ἠθικὴν εὐθύνην ἔναντι τοῦ κοινού, τὸ ὁποῖον θὰ ἐτέλει ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν ἀσφαλείας τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος λόγῳ τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου, ἐνῶ ἐξ ἄλλου θὰ παρείχετο ἔδαφος ὑπερμέτρου καὶ ἐπικινδύνου ἀναμίξεως τῆς δημοσίας διοικήσεως εἰς τὰ τραπεζικὰ πράγματα.

Ἡ ἐτέρα ἄποψις ἢ ὑποστηρίζουσα τὴν ὑπὸ ἰδιωτικοῦ ἢ ἡμικρατικοῦ ὄργανου διεξαγωγὴν τοῦ τραπεζιτικοῦ ἐλέγχου ἐκκινεῖ ἐκ τῆς ἀντιλήψεως, ὅτι διὰ τὴν τραπεζικὴν δραστηριότητα, κατ' ἐξοχὴν λεπτὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας, δὲν θὰ ἐπετρέπετο οὔτε σκέψις κἂν νὰ γίνῃ περὶ ὑπαγωγῆς αὐτῆς εἰς τὸν κρατικὸν ἔλεγχον. Ὁ τοιοῦτος ἐπίσημος ἔλεγχος δὲν θὰ ἦτο ἐξ ἄλλου ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος οὔτε τοῦ κράτους οὔτε τῶν τραπεζῶν, δεδομένου ὅτι θὰ ἀπητεῖτο διὰ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ ἡ ὀργάνωσις ὀλοκλήρου γραφειοκρατικοῦ συστήματος, ὡς συνήθως συμβαίνει μετὰς ὑπὸ τοῦ κράτους ἀναλαμβανομένης ὑπηρεσίας. Ἀρκεῖ νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν του, ὅτι, μόνον διὰ τὸν λογιστικὸν ἔλεγχον τῶν ἐργασιῶν μιᾶς μεγάλης τραπεζῆς χρειάζεται ἡ μόνιμος παρουσία ὀλοκλήρου συνεργείου εἰδικῶν ὑπαλλήλων (ἐπιθεωρητῶν καὶ τῶν βοηθῶν των).

Ἐτέρα ἐνδεχομένη ἐπικίνδυνος συνέπεια τοῦ δημοσίου ἐλέγχου θὰ ἦτο ἡ ἀνησυχία, ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ δημιουργηθῆ εἰς τὸ κοινὸν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ τραπεζικὸν ἐπαγγελματικὸν μυστικὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸ κοινὸν ὑπολογίζει. Θὰ ἦτο ἐπομένως δυνατόν νὰ παρατηρηθῆ φυγὴ κεφαλαίων ἀπὸ τὰς τραπεζὰς μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ διαταραχθῆ ἡ ἰσορροπία ἐντὸς τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος.

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω κυρίως βασικοὺς λόγους ὑποστηρίζεται ἡ ὑπὸ ἰδιωτικοῦ ὄργανου διεξαγωγὴ τοῦ τραπεζιτικοῦ ἐλέγχου. Τοιαῦτα ἀνεξάρτητα ὄργανα δύνανται νὰ εἶναι λ. χ. ἰδρύματα ἢ ἐταιρεῖαι εἰδικῶς βάσει τοῦ νόμου συνιστώμενα εἰς τὰ ὁποῖα κατ' ἐπάγγελμα ἀνατίθεται ἡ διεξαγωγὴ τοῦ ἐλέγχου.

Ὁ ἄμεσος οὗτος ἔλεγχος ὑπὸ ἀνεξαρτήτων καὶ ἐπαγγελματικῶν ἰδρυμάτων ὀλοκληροῦται διὰ τῆς συστάσεως ἐπιτροπῆς ἢ συμβουλίου τὸ ὁποῖον παρακολουθεῖ τὸν διενεργούμενον ἔλεγχον, λαμβάνει γνῶσιν ἐκθέσεων ὑπ' αὐτοῦ καταρτιζομένων καὶ γενικῶς εὐρίσκεται εἰς ἀπ' εὐθείας πρὸς τὰ ἐλέγχοντα ἰδρύματα ἐπαφὴν.

Ἡ μορφή τοῦ μὴ ἐπισήμου ἐλέγχου συνίσταται εἰς τὴν συνύπαρξιν τῶν ἐλεγκτικῶν σωμάτων ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν ἀνωτέραν ἐπιτροπὴν ἐποπτείας ἀφ' ἑτέρου. Ἡ σύνθεσις τῆς τελευταίας πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ τῆς ἐξασφαλίζῃ κῦρος ἀπρόσβλητον. Ἐπιβάλλεται ὅθεν ὅπως μόνον πρόσωπα κατέχοντα ἐκτὸς τῶν ἄλλων βαθεῖαν γνῶσιν τῆς τραπεζιτικῆς τεχνικῆς, ἀποτελοῦν μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης.

Ὁ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενος τρόπος ὀργανώσεως τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐποπτείας τῶν τραπεζῶν παρουσιάζει κατὰ τὴν ὑποστηρίξουσαν αὐτὸν ἄποψιν, πάντοτε, τὸ σημαντικὸν πλεονέκτημα, ὅτι εἶναι εὐπροσάρμοστος καὶ ἀποτελεσματικός, εἶναι ἀπηλλαγμένος ἐντελῶς τοῦ γραφειοκρατικοῦ χαρακτήρος, ἐπιτρέπει τὴν ταχεῖαν λήψιν τῶν ἐνδεικνυομένων μέτρων χωρὶς ἐπὶ πλέον νὰ δημιουργοῦνται εὐθῦναι διὰ τὸ κράτος.

Αἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμεναι ἀπόψεις, εἴτε ἐκάστη χωριστὰ εἴτε κατὰ τινὰ συνδυασμὸν, διέπουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς διαφόρους περὶ τραπεζῶν νομοθεσίας. Ἀναλόγως δὲ τοῦ βαθμοῦ καθ' ὃν ἐκάστη τῶν ἀπόψεων τούτων ἐπεκράτησεν ἔχομεν κατὰ νομοθετικὴν διαρρύθμισιν καὶ τὸν ἀνάλογον τύπον ὀργάνου ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰς καθ' ἕκαστον νομοθεσίας.

Ἐν Βουλγαρίᾳ. Ὑφίσταται παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ Οἰκονομικῶν Συμβούλιον τραπεζῶν ἀποτελούμενον ἐκ πέντε μελῶν: ἑνὸς ἀντιπροσώπου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἑνὸς μέλους ὑποδεικνυομένου ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν καὶ ἑνὸς ἀκόμη ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν ἐπαρχιακῶν βουλγαρικῶν τραπεζῶν.

Ἀρμοδιότητες τοῦ συμβουλίου εἶναι: ὁ καθορισμὸς ἐνιαίου τύπου ἰσολογισμοῦ ἢ ἐξέτασις τῶν προσωρινῶν ἰσοζυγίων τῶν τραπεζῶν, ἢ ἐξέτασις τῶν καταστατικῶν τῶν τραπεζῶν, ἐὰν δηλαδὴ εἶναι ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν περὶ τραπεζῶν νόμον. Πρὸς τούτοις τὸ Συμβούλιον γνωμοδοτεῖ διὰ τὴν χορήγησιν ἀδείας ἰδρύσεως τραπεζῆς ἢ ὑποκαταστήματος, ἐξετάζει τὰς παραβάσεις τοῦ νόμου καὶ γνωμοδοτεῖ διὰ τὰς ἐνδεικνυομένας κυρώσεις.

Ἐν Ἰσπανίᾳ ὑφίσταται ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἰδιωτικῶν τραπεζῶν. Τὴν «ἐπιτροπὴν» ἀποτελοῦν ἀφ' ἑνὸς ὁ «ἐπιτροπος» διοριζόμενος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ «ἀνώτερον τραπεζικὸν συμβούλιον», προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ Ἐπιτρόπου. Ἄτερα μέλη τοῦ συμβουλίου εἶναι τὰ ἑξῆς: ἀντιπρόεδρος ὑποδεικνυόμενος ὑπὸ τῆς τραπεζῆς τῆς Ἰσπανίας, δύο

σύμβουλοι δι' ἑκάστην τῶν τραπεζιτικῶν περιφερειῶν, καὶ ἓν μέλος διοριζόμενον ὑπὸ τῆς συμβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐπιμελητηρίων ἐμπορίου, βιομηχανίας καὶ ναυτιλίας.

Εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ρυθμιστικὴν ἀποστολὴν τῆς ἐπιτροπῆς (ἐπιτρόπου καὶ συμβουλίου) ὑπάγονται αἱ παρὰ τῆ ἐπιτροπῆ ἐγγεγραμμέναι τράπεζαι. Ἡ ἐγγραφή αὕτη δὲν εἶναι ἐπιβεβλημένη εἰς τὰς τραπεζὰς. Αἱ ἐγγεγραμμέναι ὁμῶς τράπεζαι τυγχάνουν ὠρισμένων πλεονεκτημάτων ὅπως λ.χ. εὐνοϊκωτέρου ἐπιτοκίου ἀναπροεξοφλήσεως παρὰ τῆς τραπεζῆς τῆς Ἰσπανίας, ὠρισμένων φορολογικῶν διευκολύνσεων, μόνον αὗται δύνανται νὰ μετέχουν τῶν γραφείων συμψηφισμοῦ. Αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ συμβουλίου δύνανται νὰ περιλάβουν καὶ τὰς μὴ ἐγγεγραμμένας τραπεζὰς ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐνεργεῖ κατόπιν κυβερνητικῆς ἐντολῆς.

Αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ συμβουλίου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι πολλαί· ἀναφέρομεν ἐξ αὐτῶν τὰς κυριωτέρας.

Ἡ ἐπιτροπὴ καθορίζει: τὸν ἀνώτατον πιστωτικὸν τόκον, τύπους καὶ ὄρους ἐλαχίστων ἐνεργητικῶν τόκων καὶ προμηθειῶν, κέντρα τῶν ὁποίων αἱ τράπεζαι ἔχουν δικαίωμα ἐγγραφῆς ἐν τῇ ἐπιτροπῇ, τὸ ἐλάχιστον κεφάλαιον τὸ ὁποῖον ἀναλόγως τοῦ οἰκονομικοῦ κέντρου πρέπει νὰ ἔχη ἡ τράπεζα ἢ τραπεζίτης πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐγγραφῆς παρὰ τῇ ἐπιτροπῇ· τὴν κατωτάτην ἀναλογίαν μεταξὺ κεφαλαίου πλέον ἀποθεματικῶν καὶ συνόλου τρεχομένων πιστωτικῶν λογαριασμῶν λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τοῦ εἴδους καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐργασιῶν ἑκάστης τραπεζῆς· τὴν ἀναλογίαν μεταξὺ ρευστοποιησίμου ἐνεργητικοῦ καὶ τῶν ἀπαιτητῶν ὑποχρεώσεων τῶν τραπεζῶν.

Γενικῶς τὸ συμβούλιον δύνανται νὰ καθορίζη διατάξεις αἰτινες, χωρὶς νὰ εἶναι ἐπιζήμιοι διὰ τὰ τραπεζικὰ ἰδρύματα, εἶναι ἐν ταύτῳ ἐπωφελεῖς ἢ ἀναγκαῖαι διὰ τὸ δημόσιον συμφέρον. Μεταξὺ τῶν λοιπῶν γενικωτέρας φύσεως καθηκόντων τοῦ συμβουλίου εἶναι καὶ τὸ νὰ προτείνῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν κατευθύνσεις ἐπὶ τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς καὶ εἰσηγῆται τὴν λήψιν μέτρων ἐν σχέσει πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων.

Κατὰ τὸν Πολωνικὸν νόμον ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ἐποπτεία τῶν τραπεζιτικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Πολωνίᾳ γενικῶς διενεργεῖται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, τῶν σχετικῶν ἐξόδων βαρυνόντων τὰς ἐποπτευόμενας καὶ ἐλεγχόμενας ἐπιχειρήσεις. Ὁ νόμος δὲν περιλαμβάνει περισσοτέρας λεπτομερείας. ἐν σχέσει πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐλέγχου.

Ρουμανία. Παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ Ρουμανίας ὑφίσταται ἄνωτερον τραπεζιτικὸν συμβούλιον συγκείμενον ἀπὸ τὰ ἐξῆς μέλη: τὸν Διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ρουμανίας (πρόεδρον τοῦ συμβουλίου), ἓν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς αὐτῆς Τραπεζῆς, καὶ ἀνὰ ἓνα ἀντιπρόσωπον ἐκ τῶν ὑπουργείων τῶν Οἰκονομικῶν, τῆς Δικαιοσύνης, τῆς Ἐνώσεως Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων, τῆς Ἐνώσεως Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων, τέσσαρας ἀντιπροσώπους τῆς Ἐνώσεως Ρουμανικῶν Τραπεζῶν καὶ τὸν καθηγητὴν τῆς ἔδρας «νόμισμα, πίστις, τράπεζαι» τῆς Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς Σχολῆς τοῦ Βουκουρεστίου.

Αἱ νομοθεσίαι τῶν Σκανδιναυικῶν χωρῶν παρουσιάζουν ὁμοιομορφίαν εἰς τὰς διατάξεις τὰς καθοριζούσας τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τοῦ τραπεζιτικοῦ ἐλέγχου. Ἡ ὁμοιομορφία αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ νομοθεσία τῆς μιᾶς χώρας ἐλήφθη ὡς ὑπόδειγμα διὰ τὴν ἄλλην. Γενικῶς ὁ ἔλεγχος ἀνατίθεται εἰς τὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν τραπεζῶν, ὅστις ἀσκεῖ τὰ καθήκοντά του βοηθούμενος ὑπὸ ἀναλόγου ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ.

Τὸ εἰς τὸν ἐπιθεωρητὴν ἀνατιθέμενον ἔργον ἐκτείνεται ὅμως πολὺ πέραν τοῦ συνήθους ἐλέγχου. Οὗτος δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ νὰ παρακολουθῇ τὰς τραπεζὰς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν τήρησιν τῶν διατάξεων τοῦ νόμου, τοῦ καταστατικοῦ τῶν ἢ διατάξεων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τιθεμένων ἀλλὰ μελετᾷ τὰ τραπεζιτικὰ πράγματα καὶ ὑποβάλλει συνήθως κατ' ἔτος, πάντοτε δὲ ὡς ἀκίς τῷ ζητεῖται, ἔκθεσιν καὶ σχετικὰς εἰσηγήσεις καὶ γνωμοδοτήσεις πρὸς τὴν κυβέρνησιν. Ἐνεργεῖ ἐπίσης ἐρεῦνας ἐπὶ τῆς ἐκάστοτε θέσεως μιᾶς ἐκάστης καὶ ἐν τῷ συνόλῳ τῶν τραπεζῶν, καὶ βοηθεῖ αὐτὰς εἰς τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν τραπεζιτικῶν νόμων. Πρὸς τὸν ἐπιθεωρητὴν ὑποχρεοῦνται τὰ Δ. Συμβούλια τῶν τραπεζῶν νὰ παρέχουν πᾶσαν πληροφορίαν καὶ νὰ θέτουν εἰς τὴν διάθεσίν του ἔγγραφα, βιβλία κλπ.

Ἀπὸ τὴν νομοθεσίαν τῆς **Νορβηγίας**, τὴν καὶ μᾶλλον ἀναλυτικὴν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, παραλαμβάνομεν τὰς κάτωθι διατάξεις σχετικὰς μὲ τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ. Οὗτος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποχρεώσῃ τὰς τραπεζὰς νὰ τηροῦν τὰ βιβλία τῶν καὶ νὰ συντάσσουν τὸν ἰσολογισμόν τῶν, νὰ δημοσιεύουν αὐτόν, νὰ ὑποβάλλουν καταστάσεις καὶ νὰ παρέχουν πληροφορίας, συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τιθεμένους κανόνας. Δικαιοῦται ἐπίσης νὰ προκαλῆ συνεδρίαν τῶν συμβούλων τῆς τραπεζῆς καὶ γενικῶν συνελεύσεων εἰς τὰς ὁποίας μετέχει ἢ ἀντιπροσωπεύεται καὶ ὑποβάλλει προτάσεις, ἄνευ τοῦ δικαιώματος ψήφου.

Ἐναλόγους περίπου διατάξεις περιλαμβάνουν καὶ αἱ νομοθεσίαι Δανίας καὶ Σουηδίας:

Ἐν Ἑλβετίᾳ ἡ ἄμεσος κρατικὴ ἐπέμβασις καὶ ἔλεγχος εἶναι πολὺ περιορισμένη. Ὑφίσταται πενταμελὴς «ὄμοσπονδιακὴ ἐπιτροπὴ τραπεζῶν» τῆς ὁποίας τὰ μέλη ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ ὄμοσπονδιακοῦ συμβουλίου. Τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁμῶς διαγραφόμενα καθήκοντα καὶ αἱ ἀρμοδιότητες αὐτῆς ἀποβλέπουν κυρίως εἰς παρακολούθησιν τῶν τραπεζῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν τήρησιν τῶν διατάξεων τοῦ περὶ τραπεζῶν νόμου, χωρὶς νὰ παρέχωνται εἰς τὴν ἐπιτροπὴν δικαιώματα ρυθμίσεως καὶ ἐλέγχου.

Ὁ πραγματικὸς ἔλεγχος τῶν τραπεζῶν ἔχει ἀνατεθῆ ὑπὸ τοῦ ἑλβετικοῦ νόμου εἰς ἐλεγκτὰς ἀνεξαρτήτους τῶν τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων ὅπως τὰ συνδικᾶτα ἐλέγχων ἢ ἔταιρεῖαι (*sociétés financières*) εἰδικῶς ἀνεγνώρισμένοι διὰ τραπεζιτικοὺς ἐλέγχους, μὴ ἀσχολούμενοι μὲ ἄλλας τραπεζιτικὰς ἢ ἐμπορικὰς ἐργασίας.

Πρὸς τὰ ὄργανα ταῦτα τοῦ ἐλέγχου αἱ τράπεζαι ὑποβάλλουν τοὺς ἐτησίους ἰσολογισμοὺς τῶν παρέχουσai καὶ πᾶσαν ἄλλην πληροφορίαν ὄπαραίτητον διὰ τὴν διεξαγωγὴν οὐσιαστικοῦ ἐλέγχου. Οἱ ἐλεγκταὶ ὑποβάλλουν δι' ἐκθέσεως τὰ ἐκ τοῦ ἐλέγχου πορίσματα τῶν πρὸς τὰ Δ. Συμβούλια τῶν τραπεζῶν ἢ πρὸς τὰ ἀρμόδια ὑπεύθυνα ὄργανα τὰ διευθύνοντα τραπεζιτικὰς ἔταιρειας ἄλλου τύπου. Οἱ ἐλεγκταί, διαπιστοῦντες παραβάσεις παραβλαπτούσας τὰ συμφέροντα τῶν πιστωτῶν, καλοῦν τὴν τράπεζαν ὅπως ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας τακτοποιήσῃ τὴν θέσιν της. Ἐν ἡ περιπτώσει δὲ ἡ τράπεζα δὲν ἤθελε λάβῃ τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα ἐντὸς τῆς ταχθείσης προθεσμίας οἱ ἐλεγκταὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν τραπεζῶν, ἔργον τῆς ὁποίας εἶναι πᾶσα περαιτέρω ἐνέργεια πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς εὐρύθμου λειτουργίας τοῦ νόμου.

Ὁ ἑλβετικὸς νόμος παρουσιάζει ἀκόμη τὴν ἰδιορρυθμίαν, τῆς ὁποίας πρέπει νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρα μνεῖα, ὅτι περιβάλλει τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλβετίας μὲ ὠρισμένα ἔναντι τῶν λοιπῶν τραπεζῶν δικαιώματα καὶ ρυθμιστικὴν δύναμιν.

Οὕτως αἱ τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ ὑποβάλλουν εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τοὺς ἐτησίους ἰσολογισμοὺς τῶν, αὕτη δικαιούται νὰ ζητήσῃ διασαφήσεις καὶ πᾶσαν συμπληρωματικὴν πληροφορίαν ἐπὶ τῶν ὑποβαλλομένων ἰσολογισμῶν.

Ὁ ρόλος τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερος προκειμένου περὶ τοποθετήσεως ἑλβετικῶν κεφαλαίων εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τράπεζαι ἢ ἄλλαι ἔταιρεῖαι προτιθέμεναι νὰ παραχωρήσουν πιστώσεις εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἢ νὰ προβοῦν εἰς τὴν ἀγορὰν

ἀλλοδαπῶν ἀξιῶν μέχρι 10 ἑκατ. φράγκων ὑποχρεοῦνται πρὸ πάσης συμφωνίας νὰ εἰδοποιοῦν τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Ἡ Τράπεζα αὕτη ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀντιτάξῃ veto ἢ νὰ προβάλλῃ ὠρισμένους ὅρους εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ συναλλαγματικὴ κατάστασις, τὸ ἐπίπεδον τοῦ τόκου ἢ αἱ συνθήκαι τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ ἡ γενικὴ, οἰκονομικὴ κατάστασις δικαιολογοῦν τοῦτο. Ὡς ἐπαρκῆς δικαιολογητικὸς λόγος ἀρνήσεως δὲν θεωρεῖται πάντως τὸ ἀμφίβολον τῆς ἀσφαλείας τῶν τοποθετήσεων. Καὶ ἑτέρα περίπτωσις καθ' ἣν προβλέπεται ἡ παρέμβασις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἶναι ἡ μελετωμένη ἀνύψωσις τοῦ τόκου καταθέσεων ὑπὸ τινος ἄλλης Τραπεζῆς.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ περὶ Τραπεζῶν νόμου, ἐφ' ὅσον Τράπεζα τῆς ὁποίας τὸ σύνολον τοῦ ἰσολογισμοῦ ἀνέρχεται εἰς 20 ἑκατ. φραγ. θέλει νὰ αὐξήσῃ τὸν τόκον τῶν καταθέσεων τῆς ὄψεως (obligations de caisse) ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ δύο ἑβδομάδας πρότερον τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Ἡ τελευταία αὕτη ἐξετάζει ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν ἐνδιαφερομένων Τραπεζῶν τὰς συνεπειὰς τῆς ἐνδεχομένης ὑψώσεως τοῦ τόκου ὡς πρὸς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς οἰκονομίας καὶ ἐπὶ τῆς χρηματαγορᾶς ἀφ' ἑνὸς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐν λόγῳ Τράπεζαν ἀφ' ἑτέρου. Ἐξετάζει ἐξ ἄλλου τὸ δυνατόν τῆς ματαιώσεως τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐπιτοκίου κατόπιν ὑποδείξεων πρὸς τὸ ἐν λόγῳ ἴδρυμα.

Ἡ τελευταία αὕτη διάταξις, καθὼς εἶναι φανερόν, δὲν ἀποβλέπει πλεόν εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἀποταμιεύσεως ἀλλὰ εἰς τὴν ρύθμισιν τῆς γενικωτέρας τραπεζιτικῆς πολιτικῆς καὶ ἰδίως τῆς πολιτικῆς τοῦ ὑποβιβασμοῦ τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου.

Ἐν Οὐγγαρίᾳ ἔχει διὰ τοῦ νόμου συσταθῆ ἀπὸ τοῦ 1936 τὸ Κεντρικὸν Ἰνστιτούτον τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων (Institut central des établissements financières) πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ τοῦ συντονισμοῦ (coordonner) τῆς τραπεζιτικῆς ὀργανώσεως. Τὰ τέσσαρα πέμπτα τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἰδρύματος τούτου ἀνήκουν εἰς τὸ κράτος, τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἰς τὰς συμμετεχούσας Τραπεζὰς. Ὁ Πρόεδρος καὶ ἀριθμὸς μελῶν τῆς διευθυνούσης τὸ ἴδρυμα ἐπιτροπῆς ὑποδεικνύονται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὅστις ἔχει δικαίωμα veto ἐφ' ὅλων τῶν σοβαρῶν ἀποφάσεων. Μόνον αἱ συμμετέχουσαι εἰς τὸ ἴδρυμα Τράπεζαι ἔχουν τὸ δικαίωμα ἀποδοχῆς καταθέσεων ταμιευτηρίου καὶ δημοσίων διαχειρίσεων. Ἐν τῇ πράξει ὅλαι αἱ τράπεζαι μετέχουν τοῦ συστήματος τούτου. Τὸ Ἰνστιτούτον λειτουργεῖ ταυτοχρόνως ὡς ὀργανισμὸς ὑποβοηθήσεως τῶν τραπεζῶν αἵτινες περιέρχονται εἰς δυ-

σκολίας καὶ ὡς σῶμα ἐλέγχου τῶν μετεχουσῶν τραπεζῶν διὰ τὰς ὁποίας διεξάγει ἔλεγχον τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους.

Γερμανία. Ὁ Γερμανικὸς περὶ τραπεζῶν νόμος καθιεροῖ τὸν αὐστηρότερον ἔλεγχον ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων νομοθεσιῶν τὰς ὁποίας ἐξητάσαμεν μέχρι τοῦδε. Τὸ ζήτημα τῆς τραπεζιτικῆς νομοθεσίας ὑπῆρξε πάντοτε ἐν Γερμανίᾳ ἀντικείμενον συνεχῶν συζητήσεων. Αἱ ἀπόψεις ὅμως τῶν ὑποστηρικτῶν μιᾶς σοβαρωτέρας κρατικῆς παρεμβάσεως ἐπεκράτησαν εὐθύς ὡς ἐξεδηλώθη ἡ ἄνευ προηγουμένου τραπεζιτικὴ κρίσις ἐν Γερμανίᾳ, τοῦ 1931, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας τὸ κράτος εὐρέθη ὑποχρεωμένον νὰ προσέλθῃ εἰς βοήθειαν τῶν κλονισθέντων μεγάλων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων.

Ἡ γερμανικὴ νομοθεσία, εἰδικώτερον δὲ καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ζητήματα τοῦ ἐλέγχου, παρουσιάζει ἐξέλιξιν δι' ἧς καὶ θὰ παρακολουθήσωμεν τὰς ἐπελθούσας μεταβολὰς ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω μνησθείσης ἐποχῆς μέχρι σήμερον. Ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον διὰ διατάγματος τῆς 21ης Σεπτεμβρίου 1931. Δι' αὐτοῦ συνεστήθη ἐπιτροπὴ διὰ τὰς Τραπεζὰς αἱ κυριώτεραι ἀρμοδιότητες τῆς ὁποίας ἦσαν: νὰ εἶναι ἐνήμερος ὅλης τῆς τραπεζιτικῆς κινήσεως, νὰ ζητῇ πάσας τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας καὶ νὰ ἐπηρεάζῃ τὴν τραπεζιτικὴν πολιτικὴν κατὰ τρόπον ἐξυπηρετοῦντα τὰ συμφέροντα τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας. Εἰδικώτερον ὤφειλε νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν συνθηκῶν συναγωνισμοῦ αἵτινες ἐπεκράτουν μεταξὺ τῶν γερμανικῶν τραπεζῶν καὶ ἰδιωτικῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων μὲ ἀπώτερον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ ἐπιτύχῃ ὑποβιβασμὸν τῶν παραχωρουμένων εἰς τοὺς καταθέτας τόκων, ὑποβιβασμὸν τῶν γενικῶν ἐξόδων καὶ κατὰ συνέπειαν ἐλάττωσιν τῶν εἰσπραττομένων παρὰ τῶν πελατῶν χρεωστῶν τῶν τραπεζῶν ὑψηλῶν τόκων καὶ προμηθειῶν.

Ἐπηκολούθησε τὸ διάταγμα τῆς 8 Δεκεμβρίου 1931 καθορίζον τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἐπετυγχάνετο ὁ ὑποβιβασμὸς οὗτος τῶν τόκων. Διὰ τοῦ διατάγματος τούτου προεβλέπετο ὁ σχηματισμὸς καρτέλ εἰς τὸ ὁποῖον ὑποχρεωτικῶς θὰ συμμετεῖχον ὅλα τὰ τραπεζικὰ ἰδρύματα καὶ τὸ ὁποῖον θὰ καθώριζε τὰ ἀνώτατα ἐπιτόκια τῶν χορηγουμένων ἢ εἰσπραττομένων τόκων. Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν αἱ τράπεζαι δὲν θὰ κατῴρθωνον νὰ προέλθουν εἰς ἀναλόγους συμφωνίας ὁ ἐπίτροπος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διαγράψῃ αὐτὸς καὶ νὰ ἐκδώσῃ τοὺς τηρητέους ὄρους.

Ὁ Ἐπίτροπος ἐξουσιοδοτεῖτο ἐξ ἄλλου νὰ στερήσῃ τοῦ δικαιώματος ἀποδοχῆς καταθέσεων τὴν τράπεζαν, ἥτις θὰ ἐδυστρόπει νὰ συμμορφωθῇ εἴτε εἰς τὰς γενικὰς μεταξὺ τραπεζῶν συμφω-

νίας εἴτε εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ἐπηκολούθησεν ἡ συμφωνία τῆς 9 Ἰανουαρίου 1932 ἐπὶ τοῦ τόκου (Zinsabkommen) καὶ ὁ νόμος τῆς 7 Αὐγούστου 1933 διὰ τοῦ ὁποίου παρείχεται εἰς τὸν Ἐπίτροπον τὸ δικαίωμα ἐπιβολῆς προστίμων εἰς τὰς παραβαινούσας τὰς συμφωνίας τραπέζας. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐκρίθη ἐπιβεβλημένη alternative ἡπιωτέρας μορφῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μέτρον τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀποδοχῆς καταθέσεων διὰ τὸν ἐξαναγκασμὸν τῶν τραπεζῶν εἰς συμμόρφωσιν τῶν ὄρων τῶν τιθεμένων ὑπὸ τοῦ καρτέλ.

Ἡ ἀνάληψις τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κόμματος, εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ ὁποίου περιλαμβάνετο καὶ ἡ πλήρης κρατικοποίησις τῶν τραπεζῶν, ὠδήγησεν εἰς τὴν συγκρότησιν ἐπιτροπῆς προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Dr. Schacht, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθη νὰ μελετήσῃ ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω πνεῦμα τῶν ἐθνικοσοσιαλιστικῶν προθέσεων τὸ πρόβλημα τῆς τραπεζιτικῆς ὀργανώσεως. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀφοῦ ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἐμελέτησε τὸ ζήτημα κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, διατυπωθὲν ἐν σχετικῇ ἐκθέσει, ὅτι παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ γερμανικοῦ σοσιαλιστικοῦ κράτους ἡ ρύθμισις τῆς τραπεζιτικῆς ὀργανώσεως καὶ ὁ ἔλεγχος θὰ ὤφειλε νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς γραμμὰς τὰς ὁποίας ἐχάραξαν αἱ νομοθεσίαι τῶν ἄλλων χωρῶν, καὶ δὴ τῶν σκανδιναυϊκῶν, ὑπὸ τὸ πνεῦμα πάντως μεγαλυτέρου κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ.

Διὰ τοῦ νόμου τέλος τῆς 4ης Δεκεμβρίου 1934 εἰσήχθη τὸ σήμερον ἰσχύον ἐν Γερμανίᾳ σύστημα ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν. Διὰ τοῦ νόμου τούτου συνεστήθη παρὰ τῆ Reichsbank Ἐπιτροπὴ ἐποπτείας τῆς πιστωτικῆς ὀργανώσεως. Ἡ Ἐπιτροπὴ περιλαμβάνει ὡς μέλη τὸν πρόεδρον καὶ ἀντιπρόεδρον τῆς Reichsbank, ἀσκούντας ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ τὰ αὐτὰ καθήκοντα, τέσσαρας ὑπουργοὺς (Οἰκονομικῶν, Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, Γεωργίας καὶ Ἐσωτερικῶν), καὶ ἓνα ἀντιπρόσωπον τοῦ καγκελαρίου τοῦ Reich

Ἐπὶ τῆς Ἐπιτροπῆς ἔχει δυνάμιν καὶ ἐπιρροὴν διαθέτει ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ ὁ Πρόεδρος τῆς Reichsbank. Ἡ Ἐπιτροπὴ περιεβλήθη μὲ εὐρυτάτην δικαιοδοσίαν, δυναμένη νὰ ἐκδίδῃ γενικοὺς κανονισμοὺς ρυθμίζοντας τὰς ἐργασίας τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων. Εἰς αὐτὴν ἀνατίθεται νὰ ἐπαγρυπνῇ ὅπως ἡ τραπεζιτικὴ πολιτικὴ ἐξυπηρετῇ τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας καὶ ὅπως ἀποφεύγῃ αἱ καταχρήσεις αἱ δυνάμεναι νὰ χωρήσουν ἐντὸς τῆς πιστωτικῆς ὀργανώσεως. Φροντίζει ἐπίσης ὅπως τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα ὑποβάλλουν τοὺς ἐτησίους των ἰσολογισμοὺς εἰς τὸν ἔλεγχον ἀνεξαρτήτων ὀργάνων (ἐλεγκτῶν). Διὰ τῆς ἐπελθού-

σης νομοθετικῆς διαρρυθμίσεως αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Ἐπιτρόπου, αἱ διὰ τῶν παλαιότερων νόμων δοθεῖσαι εἰς αὐτόν, ἔλαβον οὐσιαστικώτερον χαρακτήρα, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ἐποπτείας θὰ δύναται ἐφεξῆς νὰ διαγράφη τὰς κατευθυντηρίου γραμμὰς τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐπιτρόπου. Οὗτος ἐξουσιοδοτεῖται νὰ ζητῇ ἀπὸ τὰς τραπεζὰς ὅπως τοῦ ὑποβάλλουν τοὺς ἰσολογισμοὺς των καὶ τοὺς λογαριασμοὺς ζημιῶν καὶ κερδῶν καταρτιζομένους εἰς χρονολογίᾳς ὑπ' αὐτοῦ ὑποδεικνυόμενας, καθὼς ἐπίσης καὶ οἰανδήποτε ἄλλην πληροφορίαν. Ὁ Ἐπίτροπος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρευρίσκειται ἢ ἀντιπροσωπεύεται εἰς συνελεύσεις τῶν τραπεζῶν καθὼς καὶ εἰς τὰς συνεδρίας ὄλων τῶν ἐκτελεστικῶν ὀργάνων καὶ νὰ λαμβάνη τὸν λόγον. Δύναται ἀκόμη νὰ ἀξιῶσῃ τὴν σύγκλησιν γενικῶν συνελεύσεων ἢ συνεδριῶν τῶν Δ. Συμβουλίων, καὶ ν' ἀποφασίζῃ ἐπὶ τῆς ἡμερησίας αὐτῶν διατάξεως.

Εἰς τὸν Ἐπίτροπον παρέχεται ἐπίσης τὸ δικαίωμα νὰ καταστήσῃ ὑποχρεωτικὰς τὰς ἀποφάσεις τῆς πλειονοψηφίας τῶν τραπεζιτικῶν ἐνώσεων τὰς ἀφορώσας τὰ ἐνεργητικὰ καὶ παθητικὰ ἐπιτόκια καθὼς ἐπίσης καὶ τοὺς ὄρους ἐν γένει τοῦ συναγωνισμοῦ ὑπὸ τύπον γενικῶν ὑποχρεωτικῶν συνεννοήσεων. Εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν τράπεζαι δὲν ἤθελον τηρήσει τὰς ὑπ' αὐτοῦ τιθεμένας διατάξεις ὁ ἐπίτροπος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ πρόστιμον εἰς τὰς τραπεζὰς ἢ τοὺς διευθυντὰς αὐτῶν.

Ἡ ἀνωτέρω ἐποπτεία ἐπὶ τῶν Τραπεζῶν ἐν Βελγίῳ ἀνατίθεται διὰ τοῦ νόμου τῆς 9 Ἰουλίου 1935 εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ συνιστωμένην τραπεζικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπιφορτισμένην νὰ ἐπαγρυπνῇ διὰ τὴν τήρησιν τοῦ νόμου. Ἡ τραπεζικὴ Ἐπιτροπὴ, ἐδρεύουσα ἐν Βρυξέλλαις ἀποτελεῖ αὐτόνομον ὄργανισμὸν διεπόμενον ὑπὸ κανονισμοῦ ἐγκρινομένου διὰ βασιλικοῦ διατάγματος. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Προέδρου καὶ ἕξ μελῶν. Δύο ἐκ τῶν μελῶν διορίζονται ἐκ καταλόγου ὑποδεικνυομένου ὑπὸ συμβουλίου τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Τραπεζῶν. Δύο ἕτερα μέλη διορίζονται ἐκ καταλόγου συντασσομένου ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τοῦ Βελγίου καὶ τοῦ Institut de Réécompte et de Garantie. Ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς δὲν δύνανται νὰ κατέχουν ἄλλας θέσεις εἰς τὰς Τραπεζὰς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τῆς δράσεως τῶν ἐλεγκτῶν (ὀργάνων περὶ τῶν ὁποίων θέλει γίνῃ λόγος κατωτέρω) τοὺς ὁποίους δύναται νὰ ἐπιφορτίσῃ μὲ τὴν ὑποβολὴν ἐκθέσεων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν δύνανται νὰ ἀναφέρωνται αἱ σχέσεις τῆς Τραπέζης μεθ' ὠρισμένου πελάτου, ἐκτὸς ἐὰν ἐγένοντο δοσοληψίαι κατὰ παράβασιν τοῦ

νόμου ἢ ἐὰν ὁ πελάτης διατελεῖ ὑπὸ οἰανδήποτε ἔννοιαν εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως.

Δύναται ἐπίσης ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐπιφορτίσῃ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τοῦ Βελγίου νὰ προβῇ εἰς ἀνακρίσεις, ἐλέγχους καὶ πραγματογνωμοσύνας εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις : καταγγελίαν ἐκ μέρους τῶν ὀρκωτῶν ἐλεγκτῶν διὰ παραβάσεις νόμων ἢ μὴ συμμόρφωσιν τῶν Τραπεζῶν πρὸς γενομένας ὑποδείξεις, πτώχευσιν Τραπεζῆς ἢ κατάστασιν πτωχευτικοῦ συμβιβασμοῦ ἢ ἀναβολῆς πληρωμῶν, ἄρνησιν τῆς Τραπεζῆς διὰ χορήγησιν πληροφοριῶν ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν νόμων καὶ διαταγμάτων ἢ παρεμπόδισιν τοῦ ἔργου τῶν ὀρκωτῶν ἐλεγκτῶν, ὕπαρξιν σοβαρῶν ὑπονοιῶν ἀσυνέτου διαχειρίσεως τῆς Τραπεζῆς ἢ κίνδυνον τῶν ρευστῶν αὐτῆς μέσων, καθὼς ἐπίσης καὶ περὶ μὴ πιστῆς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων τῶν ἐκ μέρους τῶν ὀρκωτῶν ἐλεγκτῶν.

Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν τήρησιν τοῦ ἐπαγγελματικοῦ μυστικοῦ.

*
* *

Ἐκτὸς τοῦ γενικοῦ ἐπὶ τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν ἐλέγχου εἰς τὸν ὁποῖον ὑπόκεινται ὅλαι αἱ ἐν Ἑλλάδι λειτουργοῦσαι ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι, οὐδεμίᾳ ἄλλῃ εἰδικῇ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἐποπτεία ὑφίσταται. Κατὰ τὴν ἰσχύουσαν παρ' ὑμῖν νομοθεσίαν ὁ ἔλεγχος τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν ἀφορᾷ εἰς τὴν συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους, τὸ καταστατικὸν καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς συνελεύσεως κατάρτισιν τοῦ ἰσολογισμοῦ καὶ ἐν γένει διαχείρισιν καὶ λειτουργίαν αὐτῶν (ἄρθρ. 51-53 νομ. 2190). Ὁ τοιοῦτος ἔλεγχος διατάσσεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν τῆς περιφερείας ἔνθα ἡ ἔδρα τῆς ἐλεγχομένης ἐταιρείας ὅταν τὸ κεφάλαιον αὐτῆς δὲν ὑπερβαίῃ τὰ 10 ἐκ. δραχμῶν ἢ τοῦ ἀρμοδίου Προέδρου τῶν ἐφετῶν ἐφ' ὅσον τὸ κεφάλαιον εἶναι ἀνώτερον. Ὁ ἔλεγχος ἀνατίθεται εἰς τοὺς κατὰ τὸ ἄρθρον 59 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐλεγκτὰς, ἀνωνύμων ἐταιρειῶν, οἵτινες προέρχονται ἐξ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἢ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους ἐν ἐνεργείᾳ ἢ συνταξιούχων. Οὗτοι διορίζονται εἰδικῶς καὶ θεωροῦνται κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἐλέγχου ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι. Τὰ ἄρθρα 22-32 τοῦ νεωτέρου νόμου 5076 περιλαμβάνουσι λεπτομερεῖς διατάξεις σχετικὰς μὲ τὴν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων διορισμόν, παῦσιν, τὰ ἀσυμβίβαστα καὶ γενικῶς μὲ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ἐλεγκτὰς τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν.

Ἐκτὸς ὁμῶς τοῦ ἀνωτέρω ἐλέγχου, εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς

Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἀνήκει ἡ ἀνωτέρα ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν τῶν Ἄνωμένων Ἐταιρειῶν Ἐποπτεία περιλαμβάνουσα τὴν τήρησιν διατάξεων τοῦ νόμου, τοῦ καταστατικοῦ καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν γενικῶν συνελεύσεων, τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας τοῦ ἰσολογισμοῦ διὰ τῆς ἐξετάσεως καὶ ἐπαληθεύσεως τῶν ἐταιρικῶν βιβλίων, τῶν ταμείων, τοῦ χαρτοφυλακίου καὶ τῆς λοιπῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῆς ἐταιρείας, τὴν κατὰ τὰς γενικὰς συνελεύσεις παράστασιν ὑπαλλήλου τοῦ Ἐπιχειρηματικοῦ, ὅσάκις ὁ Ἐπιχειρηματικὸς κρίνει τοῦτο σκόπιμον (ἄρθρ. 53 νομ. 2190).

Αἱ ἀνωτέρω γενικοῦ χαρακτῆρος διὰ τὰς ἀνωμένους ἐταιρείας νομοθετικαὶ διατάξεις δὲν δύνανται βεβαίως νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀνταποκρινόμεναι εἰς τὰς εἰδικὰς διατάξεις τῶν ξένων νομοθεσιῶν τὰς ἀφορώσας, τὴν ἐποπτείαν τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐξετάζεται τὸ ζήτημα ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ.

ΧΙ. Δημοσιεύσεις (Ἰσολογισμοὶ ἐτήσιοι—Καταστάσεις)

Ἐλέγομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἐν ἐκ τῶν μέσων, βάσει τοῦ οὗ οὗ πᾶς τις δύναται νὰ κρίνη περὶ τῆς συμμορφώσεως τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων τόσον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ νόμου ὅσον καὶ πρὸς τὴν παραδεδεγμένην γενικῶς ἀντίληψιν περὶ ὑγιοῦς διαχειρίσεως, ἀποτελοῦν οἱ καταρτιζόμενοι ἐτήσιοι ἰσολογισμοὶ καὶ ἄλλοι λογιστικοὶ πίνακες. Οἱ πίνακες οὗτοι ἐκφράζοντες δι' ἀριθμῶν τὴν σύνθεσιν τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῆς τραπεζῆς χρησιμεύουν κατὰ τεκμήριον διὰ τὴν συναγωγὴν συμπερασμάτων ὅσον ἀφορᾷ τὴν καλὴν, σῶφρονά καὶ ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν νόμον διοίκησιν τοῦ κρινομένου πιστωτικοῦ ἰδρύματος.

Ἡ διὰ τοῦ νόμου ὄθεν ὑποχρέωσις τῶν τραπεζιτικῶν ἐπιχειρήσεων ὅπως θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ πληροφορίας διὰ τῆς καταλλήλου δημοσιεύσεως, ἰσολογισμῶν καὶ ἄλλων καταστάσεων συντεταγμένων κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ ἀκριβῆ, διευκολύνει κατὰ πολὺ εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ τις σαφῆ ἀντίληψιν περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀσφαλείας τῆς παρεχομένης ὑφ' ἑνὸς ἐκάστου πιστωτικοῦ ἰδρύματος. Ὅτι δὲ ἀνεγνωρίσθη γενικῶς ἡ σπουδαιότης τῆς δημοσιεύσεως ἰσολογισμῶν καὶ καταστάσεων καθίσταται περισσότερον φανερόν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι, ἐνῶ εἰς τὰς περὶ ἀνωμένων ἐταιρειῶν νομοθεσίας τῶν διαφόρων χωρῶν διατάσσονται τὰ περὶ συντάξεως ἰσολογισμῶν ὑπὸ ἀνωμένου ἐταιρείας καὶ ἐπομένως θὰ ἡδύνατό τις

νὰ δεχθῆ, ὅτι παρεῖλκε νὰ τεθοῦν εἰδικαὶ περὶ συντάξεως καὶ δημοσιεύσεως ἰσολογισμοῦ διατάξεις εἰς τὰς περὶ τραπεζῶν νομοθεσίας, ἐν τούτοις ὄχι μόνον τοιαύτη παράλειψις δὲν παρατηρεῖται εἰς τινὰ τῶν περὶ τραπεζῶν νομοθεσίαν ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἐπιβάλλονται εἰς τὰς τραπεζὰς περισσότεραι ὑποχρεώσεις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν τύπον γενικῶς καὶ τὴν συχνότητα τῶν δημοσιευομένων πινάκων.

Ἐν Ἰδωμεν πῶς αἱ καθ' ἕκαστον νομοθεσίαι καθώρισαν τὰ κατὰ τὸ θέμα τοῦτο.

Ἐν **Βελγίῳ** αἱ Τράπεζαι ὑποβάλλουν ἐτησίως εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τοῦ Βελγίου ἰσολογισμόν καὶ λογαριασμόν ζημιῶν καὶ κερδῶν λεπτομερῶς συντεταγμένον, καὶ καταρτιζόμενον κατὰ τοὺς διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ὀριζομένους κανόνας, μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τῆς τραπεζιτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπίσης αἱ Τράπεζαι ὑποβάλλουν μηνιαίως εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τοῦ Βελγίου κατάστασιν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ των, καταρτιζομένην συμφώνως πρὸς τύπον ὀριζόμενον διὰ βασιλικοῦ διατάγματος. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τοῦ Βελγίου δημοσιεύει περιοδικῶς συνοπτικὴν κατάστασιν τῶν Τραπεζῶν τοῦλάχιστον τετράκις τοῦ ἔτους.

Ἐν **Βουλγαρίᾳ** αἱ Τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ δημοσιεύουν τοὺς ἐτησίους ἰσολογισμοὺς των, τοὺς ὁποίους θὰ καταρτίζουν κατὰ τύπον ὁμοιόμορφον καθοριζόμενον ὑπὸ τοῦ **Συμβουλίου τῶν Τραπεζῶν**.

Ἐν **Ἰσπανίᾳ** καθίσταται ὑποχρεωτικὴ ἡ ὑποβολὴ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν διμηνιαίων ἰσολογισμῶν ὑπὸ πάσης Τραπεζῆς ἢ τραπεζίτου ἐργαζομένου ἐν Ἰσπανίᾳ.

Ἐν **Πολωνίᾳ** οἱ ἰσολογισμοὶ καταρτίζονται συμφώνως πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Ἑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καθοριζόμενον τύπον. Καταρτίζονται ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τετράκις τοῦ ἔτους (ἀκαθάριστοι ἰσολογισμοὶ - Bilans Bruts) καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους γενικὸς ἰσολογισμός.

Ὁ νόμος ὀρίζει καὶ προθεσμίας ὑποβολῆς αὐτῶν εἰς τὸν Ἑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν καὶ δημοσιεύσεως εἰς τὴν ἐπίσημον ἐφημερίδα καὶ λοιπὰς ἐφημερίδας, προβλεπομένης ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ τῆς Τραπεζῆς. Καταρτίζονται ἐπίσης καὶ μηνιαῖοι ἰσολογισμοὶ (ἰσοζύγια ὑποβαλλόμενα εἰς τὸν Ἑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν).

Τὰ ὑποκαταστήματα ξένων τραπεζῶν, ἐκτὸς τῶν ἰδίων των

ἰσολογισμῶν, δημοσιεύουν ὡσαύτως καὶ τὸν ἰσολογισμόν τοῦ κεντρικοῦ των καταστήματος.

Κατὰ τὸν **Ρουμανικὸν** νόμον ὁ ἰσολογισμὸς εἶναι ἐτήσιος. Τὴν 30ὴν Ἰουνίου συντάσσεται καὶ ἰσολογισμὸς ἀνεκκαθάριστος (brut). Ἀναφέρονται ἐπίσης διατάξεις ἀφορῶσαι τὴν ὑποβολὴν ἰσολογισμῶν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ ἐμπορικοῦ μητρώου, τὸ Ἀνώτερον Τραπεζικὸν Συμβούλιον καὶ τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν εἰς τὴν ἐπίσημον καὶ μίαν ἀνεπίσημον τοπικὴν ἐφημερίδα.

Εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ρουμανίας ὑποβάλλονται μηνιαῖαι καταστάσεις τῶν τραπεζῶν ὠρισμένου τύπου.

Ὁ νόμος περιλαμβάνει διατάξεις ἀφορῶσας τὴν ἐν τῷ ἰσολογισμῷ καὶ τῇ συνοδευούσῃ αὐτὸν ἀναλύσει τῶν ζημιῶν καὶ κερδῶν, ἀναγραφὴν τῶν διαφόρων στοιχείων ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ διακριτικὸν καὶ ὀρίζονται ἐπίσης διατάξεις ἀφορῶσαι τὴν ἀποτίμησιν τῶν αὐτῶν στοιχείων.

Ἐν **Τουρκίᾳ** αἱ τράπεζαι ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν σύνταξιν τριμηνιαίων καταστάσεων καὶ ἐτησίων ἰσολογισμῶν καταρτιζομένων εἰς τουρκικὸν νόμισμα.

Αὗται ὑποβάλλονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν ἐντὸς ὠρισμένων προθεσμιῶν, δεόν δὲ νὰ εἶναι ἠλεγμένοι καὶ κεκυρωμένοι ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων προσώπων καὶ νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ ἐκθέσεως ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων (αἱ τριμηνιαῖαι) καὶ ὑπὸ ἀναλύσεως τοῦ λογαριασμοῦ «ζημιῶν καὶ κερδῶν» (ὁ ἰσολογισμὸς).

Οἱ ἰσολογισμοὶ δημοσιεύονται εἰς δύο ἐφημερίδας ἐξ ὧν τοῦλάχιστον μία ἢ ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν **Δανίᾳ** οἱ ἰσολογισμοὶ ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐτησίας ἐκθέσεως ὑποβάλλονται εἰς τὸν Ἐπιθεωρητὴν τῶν Τραπεζῶν, ὅστις ἐλέγχει τὴν συμμόρφωσιν αὐτῶν πρὸς τὰς ἰσχυούσας διατάξεις. Ὁσαύτως ὑποβάλλονται καὶ αἱ μηνιαῖαι καταστάσεις.

Αἱ κατὰ τρίμηνον συντασσόμεναι μηνιαῖαι καταστάσεις καθὼς καὶ οἱ ἰσολογισμοὶ δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου εἰς μίαν ἢ περισσοτέρας τοπικὰς ἐφημερίδας ἐφ' ὅσον δὲ οἱ ἰσολογισμοὶ ἀφορῶσι θέσεις ὅπου αἱ τράπεζαι ἔχουν ὑποκαταστήματα καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν πόλεων τούτων.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους αἱ τράπεζαι ὑποβάλλουν εἰς τὸν Ἐπιθεωρητὴν τῶν Τραπεζῶν ὅλας τὰς κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας ἀπαραιτήτους διὰ τὴν κατάρτισιν τραπεζικῶν στατιστικῶν πληροφορίας.

Ὁ **Γερμανικὸς** νόμος τῆς 4ης Δεκεμβρίου 1934 ἐπιβάλλει εἰς τὰς ἀνωνύμους τραπεζικὰς ἐταιρείας νὰ καθιστοῦν γνωστοὺς

εἰς τὴν Reichsbank τοὺς ἐτησίους τῶν ἰσολογισμοῦ καὶ τὰς μηνιαίας καταστάσεις. Αἱ ἰδιωτικαὶ ἐν τούτοις καὶ ὑπὸ μορφὴν ὁμορρυθμοῦ ἐταιρείας λειτουργοῦσαι τράπεζαι καθὼς καὶ ἐκεῖναι γενικῶς τῶν ὁποίων τὸ σύνολον τοῦ ἰσολογισμοῦ δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἑκατομμύριον μάρκων ὑποχρεοῦνται νὰ κοινοποιοῦν μόνον τὸν ἐτήσιον ἰσολογισμόν καὶ τὴν κατάστασιν τῆς 30ῆς Ἰουνίου.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐλέγχου καταρτίζει τὸν τύπον τῶν ἰσολογισμῶν καὶ μηνιαίων καταστάσεων. Ἡ Reichsbank δικαιούται νὰ ζητήσῃ συμπληρωματικὰς ἢ διασαφηστικὰς πληροφορίας ἐπὶ τῶν ὑποβαλλομένων πινάκων.

Ὁ ἐλβετικὸς νόμος ἐπιβάλλει εἰς τὰς τραπέζας νὰ καταρτίζουσι καὶ δημοσιεύουσι κατ' ἔτος ἰσολογισμόν καὶ ἀνάλυσιν τοῦ λ/σμοῦ ζημιῶν καὶ κερδῶν.

Ἐκεῖναι τῶν τραπεζῶν, τῶν ὁποίων τὸ σύνολον τοῦ ἰσολογισμοῦ ἀνέρχεται εἰς 20 ἑκατ. φργ. ὑποχρεοῦται εἰς τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐξαμηνιαίου ἰσολογισμοῦ, ὅταν δὲ ἀνέρχεται εἰς 100 ἑκατομ. φργ. ἢ δημοσίευσις ἰσολογισμοῦ δέον νὰ γίνεται κατὰ τρίμηνον.

Τοὺς ἀνωτέρω ἰσολογισμοὺς αἱ Τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ υποβάλλουσι εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλβετίας, τῇ αἰτήσῃ δὲ αὐτῆς αἱ τράπεζαι αἱ ἔχουσαι σύνολον ἰσολογισμοῦ 100.000 φρ. τοῦλάχιστον, ὑποχρεοῦνται νὰ υποβάλλουσι καὶ μηνιαίαν κατάστασιν. Τὸν τύπον τῶν ὑποβαλλομένων ἰσολογισμῶν καθορίζει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα.

Ἀναλόγους διατάξεις περὶ κοινοποιήσεως ἰσολογισμῶν καὶ καταστάσεων συναντῶμεν καὶ εἰς τὰς νομοθεσίας Ἰταλίας, Τσεχοσλοβακίας κ. ἄ.

Ὁ περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν ἐλληνικὸς νόμος 2190 τοῦ 1920 περιλαμβάνει γενικὴν διάταξιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν σύνταξιν καὶ ὑποβολὴν ἀντιγράφου τοῦ ἰσολογισμοῦ μετὰ τῶν σχετικῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐκθέσεων εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας (ἄρθρ. 43 § 10).

Διὰ τοῦ διατάγματος δὲ τῆς 22 Ἰανουαρίου 1930 «περὶ δελτίου Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν» ὑπεχρεώθησαν γενικῶς μὲν αἱ ἐλληνικαὶ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι νὰ μεριμνῶσι διὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἰσολογισμοῦ αὐτῶν ἐν τῷ Δελτίῳ Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν (ἄρθρ. 4 § 1) εἰδικῶς δὲ αἱ ἐλληνικαὶ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι ὅπως ἐντὸς προθεσμίου 30 ἡμερῶν δημοσιεύουσι διὰ τοῦ δελτίου ἀνωνύμων ἐταιρειῶν μηνιαίαν λογιστικὴν κατάστασιν συντασσομένην εἰς τὸ τέλος ἐκάστου μηνός· τὴν αὐτὴν ὑποχρέωσιν ὑπέχουσι αἱ ἀλλοδα-

παί ἀνώνυμοι τραπεζιτικάι ἑταιρεῖαι διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐργασίας αὐτῶν.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἀνωτέρω ὑποχρεώσεως, διὰ τοῦ νόμου 3424 τοῦ ἔτους 1927, τοῦ κυρώσαντος τὸ διάταγμα τῆς παραιτήσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου καὶ τῆς ιδρύσεως τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, αἱ τράπεζαι ὑπεχρεώθησαν νὰ ὑποβάλλουν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν (ἄρθρ. 13) καὶ ἐντὸς 10 ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ τέλους ἐκάστου μηνὸς μηνιαίαν κατάστασιν τῆς ὁποίας ἀντίγραφον ὑποβάλλει οὗτος εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καὶ δημοσιεύει συνοπτικὴν κατάστασιν ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως δίδουσιν τοὺς ἀριθμοὺς τοὺς ἀφορῶντας ἐκάστην τράπεζαν.

Διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 7 Αὐγούστου 1930 καθωρίσθη ἐνιαῖος τύπος τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν δυνάμει τοῦ ἀνωτέρω νόμου μηνιαίων καταστάσεων.

Διὰ τοῦ νεωτέρου δὲ νόμου περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν καὶ Τραπεζῶν 5076 καὶ ἐν ἄρθρῳ 17 αὐτοῦ προβλέπεται ὅτι δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας μετὰ γνώμην τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ καταρτισθῇ ἐκτὸς τῶν λογιστικῶν καταστάσεων καὶ ἐνιαῖος τύπος ἰσολογισμοῦ. Τοιαύτη ὅμως ἀπόφασις ὅσον ἀφορᾷ τὸν τύπον τοῦ ἰσολογισμοῦ δὲν ἐλήφθη.

Γενικωτάτη ἐπισκόπησις ὄλων τῶν νομοθεσιῶν αἵτινες ἀνωτέρω ἐμνημονεύθησαν δεικνύει ὅτι τὰ κυριώτερα σημεῖα περὶ τὰ ὁποῖα αἱ νομοθεσίαι στρέφονται, τὰ χαρακτηρίζοντα κατ' ἀνάγκην τὴν ὑφισταμένην τάσιν, εἰδικῶς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἰσολογισμῶν-δημοσιεύσεων, εἶναι τὰ ἑξῆς : 1ον κατάστρωσις ἰσολογισμοῦ κατὰ ὠρισμένον τύπον καθοριζόμενον ὑπὸ τῆς διοικήσεως ἢ ὀργάνου αὐτῆς (ὁμοιομορφία). 2ον ὄχι μόνον ἰσολογισμὸς ἐτήσιος ἀλλὰ πλείονες καταστάσεις ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους (μέχρι μηνιαίων) καὶ παροχὴ συμπληρωματικῶν πληροφοριῶν εἰς τὸ ὄργανον τοῦ ἐλέγχου (συχνότης δημοσιεύσεως). 3ον δημοσίευσίς εἰς ἐπίσημον καὶ ἄλλας ἐφημερίδας. 4ον ὑποβολὴ ἢ γνωστοποίησις πρὸς τὸ ὄργανον ἐλέγχου ἢ κεντρικὴν τράπεζαν — ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἀμφοτέρω — (ἐλεγχος, σκοποὶ στατιστικοὶ ἢ τραπεζικῆς πολιτικῆς).

XII. Ὑποχρέωσις πρὸς ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν καὶ εὐθύνη τῶν διευθυνόντων

Θὰ ἐξετάσωμεν ἤδη τὰς νομοθετικὰς διατάξεις διὰ τῶν ὁποίων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν, ὁ νομοθέτης ἐπιδιώκει νὰ εἰσαγάγῃ σύστημα καὶ ἀρχὰς καλλιτέρας καὶ μᾶλλον σώφρονος ἐσωτερικῆς τραπεζιτικῆς ὀργανώσεως καθὼς ἐπίσης καὶ νὰ καθορίζῃ τὰς ἀρμοδιότητας καὶ ἰδίως τὰς εὐθύναις τῶν διοικούντων τὰς τραπεζὰς ὀργάνων.

Ἡ πείρα ἀπέδειξε, καθὼς καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς παρουσίας μελέτης γράφομεν, ὅτι οὔτε διὰ τοῦ πλήθους τῶν νομοθετικῶν διατάξεων, δι' ὧν ἐρρυθμίσθησαν αἱ πλεῖσται τῶν τραπεζιτικῶν λειτουργιῶν, οὔτε καὶ διὰ τοῦ αὐστηροτέρου ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν ἐπετεύχθη νὰ προληφθῶσιν ἀπολύτως αἱ ὁμαδικαὶ ἢ μεμονωμένοι πτωχεύσεις τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων.

Τοῦτο δὲ διότι τὴν εὐημερίαν παντὸς τραπεζιτικοῦ ἰδρύματος ἐξαρτωμένην κυρίως ἐκ τῆς σωφροσύνης τὴν ὁποίαν θὰ δύνανται νὰ ἐπιδείξουν οἱ διευθύνοντες αὐτό, δὲν δυνάμεθα νὰ θεμελιώσωμεν ἐπὶ ὅσονδῆποτε ἀσχέτων πρὸς τὴν ἔννοιαν ταύτην νομοθετικῶν διατάξεων ἢ τοῦ αὐστηροτέρου ἐλέγχου καὶ μόνον. Δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ ἐπιτύχωμεν κατὰ πολὺ ἱκανοποιητικώτερα ἀποτελέσματα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων μεταθέτοντες τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος τῆς νομοθεσίας εἰς διατάξεις ἀφορώσας τὰς εὐθύναις τῶν διοικούντων ἢ ἐπαύξεις τῶν ὁποίων ἄγει κατ' ἀνάγκην τοὺς ὑπευθύνως διαχειριζομένους τὰ συμφέροντα τῶν τραπεζῶν εἰς μεγαλυτέραν περίσκεψιν καὶ πρόνοιαν.

Ὁ ἐλβετικὸς περὶ τραπεζῶν νόμος διαπνέεται ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω πνεῦμα, δὲν ἀρκεῖται εἰς τὰς γενικὰς διατάξεις τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ κώδικος ἀλλὰ περιέχει βασικὰς διατάξεις ἀποσκοπούσας νὰ καταστήσουν τὴν εὐθύνην τῶν διευθυνόντων τὰς τραπεζὰς σοβαρωτέραν.

Ὑποχρεοῖ τὰς τραπεζὰς νὰ ὀργανωθοῦν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε αἱ ἀρμοδιότητες τῶν διαφόρων ὀργάνων (Δ. Συμβουλίου, διευθύνσεως, ἐποπτείας, ἐλέγχου) νὰ εἶναι ἐντελῶς καθωρισμένοι διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἢ τοῦ ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐθύνην αὕτη βαρύνει ὅχι ἀπλῶς τὰ ὄργανα—διεύθυνσιν, διοικητικὸν συμβούλιον κλπ.—ὡς τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ καθ' ἕκαστον μέλη αὐτῶν. Ἡ εὐθύνη παύει νὰ εἶναι συλλογικὴ καὶ καθίσταται ἀτομικὴ. Εἰς τὰς διατάξεις ταύτας, ὑπὸ τὴν νέαν των αὐστηροτέ-

ραν μορφήν, ὑπάγονται οἱ διευθύνοντες πιστωτικά ἰδρύματα οἰουδήποτε τύπου καὶ ὄχι μόνον ἀνωνύμων ἐταιρειῶν. Τὸ δικαίωμα ἀσκήσεως ἀγωγῆς δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τὴν ἐταιρείαν, ὅπως καὶ κατὰ τὸ παλαιότερον δίκαιον, ἀλλὰ εἰς ἕκαστον ἐταῖρον ἢ ἕκαστον καταθέτην ἀτομικῶς.

Τέλος ὁ νόμος ὀρίζει, ὅτι ἡ παράβασις ἠθελημένη ἢ ἐξ ἀμελείας τῶν ὑπ' αὐτοῦ τιθεμένων διατάξεων ἀποτελεῖ ἀδίκημα ἢ προβλεπομένη κύρωσις τοῦ ὁποίου εἶναι διὰ τὰς ἐλαφροτέρας μὲν τῶν περιπτώσεων ἢ ἐπιβολὴ προστίμου, διὰ δὲ τὰς βαρυτέρας ἢ ἐπιβολὴ ποινῆς φυλακίσεως ἢ καὶ ἀμφοτέρων.

Ὁ Τσεχοσλοβακικὸς νόμος ἀποτελεῖ ἕτερον ὑπόδειγμα μιᾶς ἀκόμη λεπτομερεστέρας ρυθμίσεως τῆς ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως, ἐλέγχου καὶ τῶν εὐθυνῶν τῶν ὀργάνων τῶν τραπεζῶν. Ἡ ἐκλογή τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς διευθύνσεως καὶ τῶν ἀνωτέρων λειτουργῶν τοῦ ἰδρύματος, ὑπόκειται εἰς ὠρισμένους περιορισμούς. Κυβερνητικὴ ἀπόφασις καθορίζει τὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ διέπουν τὸν κανονισμόν ἐκάστης τραπεζῆς. Ὁ κανονισμὸς οὗτος καθὼς ἐπίσης καὶ κάθε τροποποίησις αὐτοῦ πρέπει νὰ τυγχάνουν τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Ὁ νόμος καθιεροῖ τὸν θεσμόν τοῦ Συμβουλίου ἐποπτείας (Aufsichtsrat) καὶ διαγράφει τὸν τρόπον διορισμοῦ τῶν μελῶν τῆς, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων κυμαίνεται μεταξὺ 5—7. Εἰς τὸ συμβούλιον τοῦτο ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μετέχη καὶ ἡ μειοψηφία τῶν μετόχων ἐφ' ὅσον ἀντιπροσωπεύει ἐν γενικῇ συνελεύσει τοῦλάχιστον τὸ ἐν πέμπτον τοῦ κεφαλαίου.

Τράπεζαι ἀπασχολοῦσαι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ των πέραν τῶν 25 προσώπων ὑποχρεοῦνται νὰ ὀργανώσουν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν ἐπιθεωρήσεως, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ βοηθητικὸν ὄργανον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐλέγχου. Διὰ νὰ ἐνισχυθῇ δὲ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο ἢ θέσις τῆς ὑπηρεσίας ταύτης τῆς ἐπιθεωρήσεως, παρέχεται εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐποπτείας ὑπεροχὴ δυνάμεως ἣν δύναται νὰ ἀσκῇ κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῶν μελῶν τῆς ἐπιθεωρήσεως.

Εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐποπτείας ὑποβάλλονται τακτικῶς ἐκθέσεις ἐπὶ τοῦ διεξαγομένου ἐλέγχου. Ἡ ἐπιτροπὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρέμβῃ ἐφ' ὅσον ἠθελε διαπιστώσῃ ὅτι νομοθετικαὶ ἢ τῶν κανονισμῶν διατάξεις παραβιάζονται ἢ ὅτι ἡ διεξαγωγή τῶν ἐργασιῶν τῆς τραπεζῆς ἀντίκειται εἴτε εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς τραπεζικῆς τεχνικῆς εἴτε εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἀρχὰς.

Ὁ Τσεχοσλοβακικὸς νόμος περιλαμβάνει πλείστας ὄσας

διατάξεις ἀναφερομένας εἰς τὰς ἐπιβλητέας ποινὰς διὰ παραβάσεις τοῦ νόμου ἠθελημένας ἢ ὀφειλομένας εἰς βαρεῖαν ἀμέλειαν. Διὰ τῶν διατάξεων αὐτῶν ἐπαυξάνεται ἡ εὐθύνη ὄχι μόνον τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, συμβουλίου διευθύνσεως ἢ ἐπιτροπῆς ἐποπτείας, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς.

Ἐξ ἄλλου ὁ νόμος προβλέπει μέγαν ἀριθμὸν περιπτώσεων καθ' ἃς προκειμένου περὶ παραβάσεων ἢ παραλείψεων μὴ ἐπαγομένων δικαστικὴν δίωξιν, δύναται νὰ ἐπιβληθῇ ποινὴ ὑπὸ τῶν περιφερειακῶν ἀρχῶν (Bezirksbehörde) διὰ διοικητικὰς παραβάσεις.

Ἡ ποινὴ ἐκτείνεται ἀπὸ προστίμου μέχρι φυλακίσεως ἐνὸς μηνός.

Ἐνδιαφέρον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως διατάξεων ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν καὶ ἔλεγχον παρουσιάζουν καὶ αἱ νομοθεσίαι τῶν σκανδιναυικῶν χωρῶν. Ἐξ αὐτῶν ἐξετάζομεν δι' ὀλίγων τὴν νομοθεσίαν τῆς Νορβηγίας.

Κατὰ τὸν Νορβηγικὸν νόμον ἐκτὸς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου συνιστᾶται παρ' ἐκάστη Τραπεζῆ καὶ Συμβούλιον ἀντιπροσώπων ἐξ ἐπτὰ τοῦλάχιστον μελῶν ἐκλεγομένων ἀρχικῶς ἐκ τῶν μετόχων. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἀνανεώσεως τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου καὶ ἐφεξῆς τὸ ἐν τέταρτον τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐκλέγεται ἐκ τῶν καταθετῶν τῆς Τραπεζῆς ἐν γενικῇ τούτων συνελεύσει.

Ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῶν ἀντιπροσώπων διορίζονται εἰς ἡ περισσότεροι ἐλεγκταί, οἱ ὅποιοι διεξάγουν τὸν ἔλεγχον τῶν βιβλίων τῆς Τραπεζῆς, τοῦ ταμείου ἰσολογισμῶν κλπ., ἐπὶ τῇ βάσει κανονισμοῦ συντασσομένου ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῶν ἀντιπροσώπων καὶ ἐγκρινομένου ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν τραπεζῶν.

Ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἀντιπροσώπων καὶ ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ συγκροτεῖται ἐπιτροπὴ ἐλέγχου ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μελῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἔχει ὅπως καὶ οἱ ἐλεγκταί ἀρμοδιότητα παντοειδοῦς λογιστικοῦ καὶ οὐσιαστικοῦ ἐλέγχου καὶ παρακολουθήσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς τραπεζῆς, συντάσσουσα καὶ ὑποβάλλουσα σχετικὴν ἔκθεσιν εἰς τὸ Συμβούλιον ἀντιπροσώπων ἢ τὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν τραπεζῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ ἤδη τὰς ποινὰς διὰ παραβάσεις ὁ νορβηγικὸς νόμος ὀρίζει ὅτι οἱ ἴδρυταί, τὰ μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἀντιπροσώπων, οἱ διευθυνταί, ἐλεγκταί παραβαίνοντες ἢ συμπράττοντες εἰς παράβασιν τοῦ νόμου τιμωροῦνται διὰ προστίμου εἰς τὰς σοβαρωτέρας δὲ τῶν περιπτώσεων καὶ διὰ φυλακίσεως οὐχὶ πέραν τῶν τριῶν μηνῶν ἐκτὸς ἂν ἕτερος νόμος προβλέπη μεγαλυτέρας ποινὰς.

Ὁ Βελγικὸς νόμος εἰς τὰ ἄρθρα 19 ἕως 25 προβλέπει περὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν· οὗτος διεξάγεται ὑπὸ ὀρκωτῶν ἐλεγκτῶν τελούντων τὰ ἐκ τοῦ ἀξιώματος ἀπορρέοντα καθήκοντα κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς τραπεζιτικῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις καὶ καταρτίζει κανονισμὸν ἐγκρίσεως ὑποψηφίων ὑποβαλλόμενον πρὸς κύρωσιν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δήμοσιαις ἐκπαιδεύσεως καὶ Οἰκονομικῶν.

Αἱ τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ ἀναθέσουν ἐπ' ἀμοιβῆ εἰς ἓνα ἢ πλείονας ἐλεγκτὰς τὸν ἔλεγχον τοῦ ἰδρύματος ὅστις συνίσταται εἰς τὴν παρακολούθησιν τῆς λειτουργίας τῆς τραπεζῆς. Οἱ ἐλεγκταὶ διαπιστοῦντες ἀνωμαλίαις ἢ παραβάσεις φέρουν ταύτας ἀμέσως εἰς γνῶσιν τοῦ τραπεζίτου εἴτε ἐκάστου τῶν συμβούλων ἢ διαχειριστῶν τῆς τραπεζῆς. Ἐπίσης ἐφ' ὅσον ἐλεγκτῆς ἤθελε λάβη γνῶσιν ἀποφάσεως τινὸς τῆς τραπεζῆς ἧς ἡ ἐκτέλεσις θὰ ἀπετέλει ποινικὴν παράβασιν δὲν ἐπικυροῖ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην ἀναφερόμενος ταυτοχρόνως ἐπειγόντως εἰς τὴν τραπεζιτικὴν ἐπιτροπὴν. Ἡ ἄρνησις τῆς ἐπικυρώσεως ἔχει ἀνασταλτικὴν ἰσχὺν ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας. Οἱ ἐλεγκταὶ δύνανται ν' ἀσκοῦν ταυτοχρόνως καθήκοντα ἐλέγχου εἰς πολλὰς τραπεζὰς, οὐδεμία δὲ ἄλλη λειτουργία δύνανται ν' ἀνατεθῆ εἰς αὐτούς.

Ὁ Βελγικὸς νόμος ἐπιβάλλει κυρώσεις διὰ πᾶσαν σχεδὸν παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ νόμου. Αἱ κυρώσεις ἐπιβάλλονται ἐκ τοῦ ἄρθρου 179 τοῦ περὶ ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν νόμου, ἐκ τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ διὰ τοῦ ἰδίου περὶ τραπεζῶν νόμου ἄρθρ. 44.

Ἐξετάζοντες ἤδη τὴν ἑλληνικὴν νομοθεσίαν θὰ ἴδωμεν ὅτι εἰς τὰ εἰδικὰ περὶ τραπεζῶν ἄρθρα τοῦ νόμου 5076 «περὶ ἀνωνύμων ἐταιρειῶν καὶ Τραπεζῶν» δὲν περιλαμβάνονται διατάξεις ἀφορῶσαι τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν καὶ ἔλεγχον τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων. Ἐκτὸς τῶν δυνάμει τῶν ἄρθρων 36 καὶ 38 τοῦ νόμου 2190 ὑποχρεωτικῶς ἐκλεγομένων κατ' ἔτος ἐλεγκτῶν ὑφ' ὧν ἀνεξαιρέτως τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν οὐδεὶς ἰδιαιτέρος ἔλεγχος ἐθεσμοθετήθη διὰ τὰς τραπεζὰς. Οἱ ἐλεγκταὶ οὗτοι δικαιοῦνται ὅποτεδῆποτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως νὰ ἐλέγχουν τὰ βιβλία καὶ τοὺς λ/σμοὺς τῆς ἐταιρείας. Ἐλέγχουν ὡσαύτως καὶ τὸν ἰσολογισμὸν καὶ συντάσσουν σχετικὴν ἔκθεσιν πρὸς τὴν γενικὴν συνέλευσιν περὶ τοῦ πορίσματος τοῦ ἐλέγχου αὐτῶν. Ὡς ἐξέλεγκτις τοῦ ἰσολογισμοῦ νοεῖται τοῦλάχιστον ἢ ἐξέλεγκτις τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς νομιμότητος τῶν ἐγγραφῶν ἐξ ὧν προέκυψαν τὰ ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἀναφερόμενα κονδύλια. Δικαιοῦνται ἐπίσης νὰ ζητήσωσι δι' αἰτήσεώς των πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Δ. Συμβουλίου τὴν σύγκλησιν ἐκτάκτου γενικῆς συνελεύσεως. Ἐννοεῖται ὅτι ἐν

τῇ πράξει ὁ τοιοῦτος ἔλεγχος εἶναι ἐντελῶς τυπικός, τῶν ἐλεγκτῶν ἀρκουμένων νὰ θέτωσιν ἀπλῶς τὰς ὑπογραφάς των ἐπὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ. Ὁ μνησθεὶς νόμος 5076 ἐν ἄρθρῳ 19 § 5 προβλέπει ὡς κυρώσεις διὰ παραβάσεις τῶν εἰδικῶν περὶ τραπεζῶν διατάξεων τοῦ νόμου (ἐξαιρέσει τῶν περὶ ρευστῶν διαθεσίμων) ὑπὸ τῶν ἀσκούντων τὰς ἐργασίας ταύτας, τὴν ποινὴν τῆς φυλακίσεως ἢ τοῦ προστίμου μέχρις 80.000 δραχμῶν ἢ καὶ ἀμφοτέρας τὰς ποινάς. Ἐκτὸς ἄλλων κυρώσεων αἴτινες γενικῶς ἀναφέρονται εἰς παραβάσεις τῶν διοικούντων ἀνωνύμους ἐταιρείας, καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν θὰ γίνῃ λόγος ἐνταῦθα, ἐνδιαφέρει νὰ γίνῃ μνεῖα τῆς τελευταίας παραγράφου τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ νόμου 5076 συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν, πᾶς ὅστις παραβαίνει τὰς διατάξεις περὶ δημοσιεύσεως εἰς τὸ δελτίον Ἄνων, Ἐταιρειῶν ἢ ἀμελεῖ ἢ παραλείπει νὰ ὑποβάλλῃ ἢ ὑποβάλλει ἀνακριβῆ κατάστασιν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, περὶ τῆς ὁποίας ἐλέχθη ἀνωτέρω, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μέχρι 3 μηνῶν καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς μέχρι 80.000 δραχμῶν ἢ δι' ἑτέρας τῶν ποινῶν τούτων.

ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ

Ἐκ τῶν ὄσων εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια ἐξετέθησαν προκύπτει σαφῶς ὅτι εἰς τὰ περισσότερα εὐρωπαϊκὰ κράτη ἢ νομοθετικὴ παρέμβασις πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ρύθμισιν τοῦ τραπεζιτικοῦ συστήματος τῆς χώρας των ἀποτελεῖ πλέον γεγονός. Ὁ αὐτοέλεγχος τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος, βάσει ἀρχῶν τεθειμένων ὑπὸ τῆς παραδόσεως ἔχει περιορισθῆ εἰς ὀλίγας χώρας μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἀγγλία, Γαλλία, καὶ Ὀλλανδία. Ἀνεύρομεν καὶ ἀπεδώσαμεν τοὺς λόγους τῆς τοιαύτης παρεμβάσεως ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν κρατικὴν βοήθειαν, ἣτις παρεσχέθη ὑπὸ τῆς πολιτείας εἰς τὰ κλονισθέντα συνεπείᾳ τῆς κρίσεως τραπεζιτικὰ ἰδρύματα καὶ ἣτις ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἐπιρροῆς ὑπὸ τοῦ κράτους ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν πλέον γενικῶς πεποίθησιν ὅτι ἢ παρὰ ταῖς τραπεζαῖς συγκεντρομένη λαϊκὴ ἀποταμίευσις δέον νὰ διατρέχῃ ἐφεξῆς ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρους κινδύνους, δυναμένους νὰ περιορισθοῦν διὰ τῆς καταλλήλου νομοθετικῆς διαρρυθμίσεως καὶ κυβερνητικοῦ ἐλέγχου.

Τὰ ἐπιχειρήματα ἐναντίον τοῦ κυβερνητικοῦ ἐλέγχου ἐκλονίσθησαν, δὲν δύναται τις δὲ σήμερον ν' ἀξιῶσῃ σοβαρῶς ὅτι τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα κατὰ τὰς στιγμὰς τῶν δυσχερειῶν των πρέπει νὰ ἐλπίζουν εἰς τὴν κρατικὴν ἐνίσχυσιν ἢ ὀπωσδήποτε τὴν κρατι-

κὴν προστασίαν ἐν ταυτῷ ὅμως ν' ἀρνήται εἰς τὸ κράτος ὠρισμένα δικαιώματα ἐπὶ τῶν τραπεζῶν.

Τὸ ἀνωτέρω πνεῦμα ἐπικρατήσαν ὠδήγησεν εἰς νομοθετικὰ παρεμβάσεις ἀλλαχοῦ μὲν αὐτηρὰς ἀλλαχοῦ δὲ μετριοπαθεῖς. Ἡ Γερμανικὴ νομοθεσία ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα τοῦ αὐστηροτέρου κυβερνητικοῦ ἐλέγχου. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἄλλωστε συνεζητήθη καὶ ἐνδεχομένη πλήρης κρατικοποίησις τῶν τραπεζῶν, ἥτις ὅμως δὲν ἐπραγματοποιήθη. Αἱ νομοθεσίαι τῶν λοιπῶν χωρῶν εὐρίσκονται ἐπὶ κλίμακος εἰς τὴν κατωτάτην βαθμίδα τῆς ὁποίας, ἀπὸ ἀπόψεως αὐστηρότητος νομοθετικῶν διατάξεων καὶ ἐλέγχου γενικῶς, εὐρίσκεται ἡ Ἑλληνικὴ περὶ τραπεζῶν νομοθεσία.

Ὅσον ἀφορᾷ ἤδη τὰ νομοθετηθέντα θέματα εἶδομεν, ὅτι ἡ προσοχὴ τοῦ νομοθέτου πρωτίστως ἐστράφη εἰς τὴν προάσπισιν τοῦ τραπεζιτικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ περιστολὴν τῆς ἀσυδότου χρησιμοποίησεως τῶν, πολλάκις παραπλανητικῶν διὰ τὸ πολὺ κοινόν, τίτλων «τράπεζα» ἢ «τραπεζίτης». Ἐτερον ζήτημα ἀπασχολοῦν τὰς πλείστας τῶν νομοθεσιῶν εἶναι τὸ τῆς ἰδρύσεως νέων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων καὶ γενικῶς τὸ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ τραπεζιτικοῦ δικτύου. Ἀμφότερα ἐξηρητήθησαν ἀπὸ τὴν συγκατάθεσιν ὠρισμένης ἀρχῆς καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν ὠρισμένων προϋποθέσεων ὅπως ἡ ἐταιρικὴ μορφή, τὸ μέγεθος τῶν κεφαλαίων, ἡ τοπικὴ περιφέρεια κ.ἄ.

Περαιτέρω εἶδομεν ὅτι ἐθεσπίσθησαν, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς φερεγγυότητος καὶ ρευστότητος τῶν τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων ἀναλογίαι μεταξὺ τῶν κεφαλαίων τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἢ τῶν ταμιακῶν καὶ γενικῶς τῶν ρευστοποιησίμων στοιχείων τοῦ ἐνεργητικοῦ αὐτῶν πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις, ἰδίᾳ ὅπως.

Ἡ μορφή τὴν ὁποίαν δέον νὰ λαμβάνῃ ὠρισμένον τμῆμα τοῦ ἐνεργητικοῦ, αἱ τοποθετήσεις τῶν τραπεζῶν εἰς χρηματιστηριακοὺς τίτλους, ἀποτελοῦν θέματα ἀπαντώμενα καὶ ταῦτα εἰς τὰς πλείστας τῶν νομοθεσιῶν. Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσαν καινοτομίαν ἀποτελεῖ ἡ νομοθετικὴ ἀπαγόρευσις τῆς παροχῆς μεγάλων καὶ δυσαναλόγων πρὸς τὴν ἀντοχὴν τῶν τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων, πιστώσεων πρὸς ἓν πρόσωπον (φυσικὸν ἢ νομικὸν) πελάτην—καὶ ἀκόμη αὐστηρότερα ὑπὸ τοῦ νόμου μεταχείρισις τῶν ὅπωςδῆποτε συνδεομένων διοικητικῶς μὲ τὰ τραπεζιτικὰ ἰδρύματα προσώπων, ὅπως οἱ διοικηταί, σύμβουλοι, ἀνώτατοι ὑπάλληλοι, ἐλεγκταί κλπ. ἀπὸ ἀπόψεως πιστωτικῆς ἐνισχύσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἰδρύματος τοῦ ὁποίου τυγχάνουν λειτουργοί

Ὅφειλομεν νὰ μὴ παραλείψωμεν νὰ ἀναφέρωμεν ἐν τῇ συντόμῳ ταύτῃ ἀνασκοπήσει, τὴν ἰδιαιτέραν προστασίαν μεθ' ἧς νο-

μοθεσίαι τινές (Ἑλβετική, Πολωνική, Τουρκική, Ρουμανική, Τσεχοσλοβακική, Γερμανική) περιβάλλουν τὰς καταθέσεις ταμιευτηρίου εἴτε ἐγγυώμεναι τὴν προνομιακὴν ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ τῶν τραπεζῶν πληρωμὴν μέρους αὐτῶν εἴτε διασφαλίζουσαι τοὺς καταθέτας διὰ περιοριστικῶν διατάξεων ἐπιβαλλομένων εἰς τὰ δικαιούμενα εἰς ἀποδοχὴν τοιούτων καταθέσεων πιστωτικὰ ἰδρύματα.

Οὐσιωδέστατον ἀλλὰ καὶ λίαν δυσχερές ζήτημα τοῦ ὁποίου ἐπιλαμβάνονται αἱ νομοθεσίαι εἶναι τὸ ἀφορῶν εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν δέον νὰ διενεργῆται ὁ ἔλεγχος τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἐσωτερικὸς καὶ ἐξωτερικὸς. Ἡ δυσχέρεια συνίσταται, ὡς εἶδομεν, εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς πρέπει νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρα παρακολούθησις τῆς πορείας τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων καὶ τῆς συμμορφώσεως αὐτῶν πρὸς τὸν νόμον, ἀφ' ἑτέρου πρέπει νὰ μὴ παρακωλύηται ἐκ τοῦ τοιούτου ἐλέγχου ἡ ὁμαλὴ καὶ κανονικὴ τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν διεξαγωγή. Ὁ ἔλεγχος οὗτος, ὡς ἐξετέθη, ἀνατίθεται ὑπὸ τῶν νομοθεσιῶν εἰς διάφορα ὄργανα ὅπως αἱ τραπεζιτικαὶ ἐπιτροπαί, ἀνώτερα συμβούλια, ἐλεγκτικὰ σώματα εἴτε ἱεραρχικῶς συνδεδεμένα πρὸς τὰ ἰδρύματα εἴτε καὶ ἕξωθεν ἀσκοῦντα τὰς ἀρμοδιότητας αὐτῶν.

Διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς δημοσιεύσεως καὶ ὑποβολῆς εἰς τὰ ἀνωτέρω ὄργανα τοῦ ἐλέγχου, περιοδικῶς τῶν καταστάσεων τῶν τραπεζῶν καθίσταται ἐφικτὴ ἡ παρακολούθησις τῶν ἐργασιῶν ἐκάστου πιστωτικοῦ ἰδρυμάτος ὅχι μόνον ὑπὸ τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων ὀργάνων ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ δυναμένου νὰ ἔχη ἐνδιαφέρον διὰ τὰ τραπεζικὰ πράγματα κοινοῦ.

Τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης νομοθετικῆς διαρρυθμίσεως δι' ἧς σκοπεῖται, ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἐλέχθη, ἡ ἐξασφάλισις τῆς ὑγιούς κατευθύνσεως καὶ εὐσυνειδήτου διαχειρίσεως τῶν ἐργασιῶν τῶν τραπεζῶν, ἀποτελεῖ ἡ ἐπαύξεισις τῆς εὐθύνης τῶν διοικούντων τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα. Αἱ νομοθεσίαι χρησιμοποιοῦν τὸ μέσον τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται ἰδιαιτέρα σημασία, λόγῳ τοῦ προληπτικοῦ χαρακτῆρος τὸν ὁποῖον φέρει. Ἐκ τῆς αὐστηρότητος τῶν ποινικῶν καὶ ἀστικῶν εὐθυνῶν διὰ τῶν ὁποίων ἀπειλοῦνται τὰ διευθύνοντα τὰς τραπεζὰς πρόσωπα ἀναμένει ὁ νομοθέτης, ὅπου οὗτος ἐθεσμοθέτησεν, ἐλάττωσιν τῶν περιπτώσεων καταστρατηγήσεως τοῦ νόμου, περιορισμὸν τῆς ἀμελείας περὶ τὴν διαχείρισιν καὶ γενικῶς μείζονα περίσκεψιν τῶν διοικούντων τὰς τραπεζὰς.

*
* *

Τὰ θέματα ἅτινα ἐξητάσθησαν ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ δὲν

εἶναι τὰ μόνα τῶν ὁποίων ἐπιλαμβάνονται αἱ ὑπ' ὄψιν νομοθεσίαι. Τινές ἐξ αὐτῶν προχωροῦν εἰς τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν καὶ ἄλλων τραπεζικῶν λειτουργιῶν ὅπως λ. χ. αἱ προϋποθέσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας καθίσταται δυνατὴ ἡ διὰ τῶν τραπεζῶν ἐξαγωγή κεφαλαίων εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν (1) ἢ ἐξάρτησις τῆς ὑπὸ τῆς τραπεζῆς ἐνεχυριάσεως τῶν παρ' αὐτῇ εἰς ἐγγύησιν κατατεθειμένων τίτλων ἐκ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἐνεγγύου ὀφειλέτου (2). Πολλαὶ νομοθεσίαι περιλαμβάνουν διατάξεις ἀναφερομένας εἰς τὰ τῶν γενικῶν συνελεύσεων, τοῦ Δ. Συμβουλίου, τῆς καταρτίσεως ἰσολογισμοῦ, τῆς διανομῆς μερισμάτων, τῆς δημιουργίας ἀποθεματικῶν καὶ ἄλλων θεμάτων τὰ ὁποῖα ρυθμίζονται συνήθως ὑπὸ τῆς νομοθεσίας τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν. Ἡ ἐλβετικὴ νομοθεσία (ἄρθρ. 25-35) ρυθμίζει καὶ τὴν θέσιν τῶν τραπεζῶν αἵτινες χωρὶς νὰ ἔχουν περιέλθῃ εἰς κατάστασιν ἐντελοῦς πτωχεύσεως εὐρίσκονται οὐχ ἥττον ὑπὸ ὠρισμένης δυσχερείας ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κανονικὴν λειτουργίαν των καὶ ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων των. Εἰσάγει τοιοῦτοτρόπως νέους θεσμοὺς ὅπως τὸν τῆς παρατάσεως τῶν προθεσμιῶν (*prorogation des échéances*) καὶ τῆς ἀναστολῆς (*sursis*) διὰ τῶν ὁποίων δύναται ν' ἀποτραπῆ ἡ ὀλοσχερῆς κατάρρευσις πιστωτικοῦ τινος ἰδρύματος.

Ἡ θεσμοθέτησις καὶ ἐπὶ τοιούτων θεμάτων δεικνύει ἀναμφισβητήτως τὴν πληρότητα καὶ χαρακτηρίζει τὴν προνοητικότητα καὶ ἀρτιότητα τῆς νομικῆς καὶ οἰκονομικῆς σκέψεως εἰς τὰς ἐν λόγῳ χώρας.

Ἄνδρ. Δ. Κυρκιλίτης

1. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 11 τοῦ τουρκικοῦ νόμου διὰ τὴν προστασίαν τῶν καταθέσεων τῆς 30. 5. 1933 «ἡ χρησιμοποίησις κεφαλαίων ὑπὸ τραπεζῶν λειτουργουσῶν ἐν Τουρκίᾳ, διὰ μετακινήσεως αὐτῶν ἐκ Τουρκίας πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν δύναται νὰ γίνῃ κατόπιν ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἴτε πρὸς μίαν ὠρισμένην τράπεζαν εἴτε ὁμαδικῶς πρὸς πολλὰς τραπεζάς» . . . Γενικῶς ἀπαγορεύεται ἡ ὑπὸ οἰασδῆποτε τραπεζῆς ἐξαγωγή κεφαλαίων δι' ἀγορὰς τίτλων μὴ ἐγγεγραμμένων εἰς Τουρκικὰ χρηματιστήρια ἢ παραχώρησις πιστώσεων ἐπὶ ἐγγυήσει τοιούτων τίτλων. Βλ. ἐπίσης ὁμοσπονδιακὸν ἐλβετικὸν νόμον (*Loi fédérale sur les banques et les caisses d'épargne*) τῆς 8 Νοεμβρίου 1934, ἄρθρ. 8 ἐνθα ἀναγράφονται διατάξεις ἀφορῶσαι τὴν ἐξαγωγήν κεφαλαίων ὑπὸ τραπεζῶν ἢ οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων μὴ δεχομένων καταθέσεις (*qui ne font pas appel au public pour obtenir de dépôts de fonds*).

2. Ἐλβ. νόμος ἐνθ. ἀν. ἄρθρ. 17. Ἀναλόγους διατάξεις περιέχουν ὁ Ρουμανικὸς νόμος ἄρθρ. 41, ὁ Πολωνικὸς νόμος ἄρθρ. 35-38.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- P. Cauboue** : Le rôle social des Banques, Paris 1934.
- B. S. Chlepner** : La réglementation et le contrôle des Banques (Revue Économique Internationale, Bruxelles, Avril 1935).
- Ludwig Mellinger** : Staatliche Ueberwachung des Bankwesens, Die Bank, 28 Febr. 1934.
- S. D. N.** : Les Banques Commerciales 1925—1933, Genève 1934.
- EM. Thiebault** : Le contrôle des Banques et les émissions publiques de titres, Bruxelles 1935.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΙ

- Αυστρία** : Νόμος 17-7-25 «Περὶ χορηγήσεως ἀδείας ἀσκήσεως τοῦ τραπεζιτικοῦ ἐπαγγέλματος».
Νόμος 29-7-24 «Περὶ εὐθύνης τῶν διοικούντων τὰ τραπεζικὰ ἰδρύματα κλπ.».
Νόμος 18-8-32 «Περὶ ἀπαγορεύσεως διεξαγωγῆς πιστωτικῶν ἐργασιῶν ἐκτὸς ὑπὸ τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ ἐμπορικὸν μητρώον».
Νόμος 19-3-33 «Περὶ λύσεως τῆς ὑπαλληλικῆς σχέσεως».
Νόμος 29-4-33 «Προθεσμιακαὶ καταθέσεις, τόκοι κλπ.».
- Βέλγιον** : Β. Διάταγμα 9-7-35 «Περὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν καὶ τῆς ἐκδόσεως τίτλων».
- Βουλγαρία** : Νόμος 12-1-1935 «Περὶ προστασίας τῶν καταθέσεων ἐν Βουλγαρίᾳ».
- Γερμανία** : Νόμος 5-12-34 «Περὶ λειτουργίας καὶ ἐργασιῶν τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων».
- Δανία** ; Νόμος 15-4-30 «Περὶ Τραπεζῶν».
- Ἑλβετία** : Νόμος 8-11-34 «Περὶ τραπεζῶν καὶ ταμιευτηρίων».
Ἐκτελεστικὸν Δ)γμα 26-2-25 «Ἐκτελεστικὸν διάταγμα τοῦ νόμου περὶ τραπεζῶν καὶ ταμιευτηρίων».

Ἑλλάς : Νόμος 2190 5-6-20 «Περὶ Ἐπιχειρηματικῶν Ἑταιρειῶν
 » 5076 30-6-31 » » » καὶ Τραπεζῶν».

Ἰσπανία : (Ἑλληνικαὶ μεταφράσεις εὐρισκόμεναι παρὰ τῆ Ἑνώσεως Ἑλλην. Τραπεζῶν).

Ἰταλία : Νόμος 7 Νοεμβρ. 1926 βασιλ. δ)γμα 20 Δεκεμβρίου 1928.

Νορβηγία : Νόμος 4-4-34 «Περὶ τραπεζῶν περιορισμένης εὐθύνης».

Οὐγγαρία : (βάσει ἐγγράφων τῆς ἐν Βουδαπέστη Πρεσβείας καὶ περιλήψεων διαταγμάτων τῆς Οὐγγρικῆς κυβερνήσεως εὐρισκομένων εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἑνώσεως Ἑλληνικῶν Τραπεζῶν).

Πολωνία : Νόμος «Περὶ Τραπεζῶν».

Ρουμανία : Νόμος «Περὶ ὀργανώσεως καὶ ρυθμίσεως τῶν τραπεζικῶν συναλλαγῶν».

Τουρκία : Νόμος 30-5-33 «Περὶ προστασίας τῶν καταθέσεων».

Τσεχοσλοβακία : Νόμος 21-4-32.

